

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zriayl N-rul 1-a.

INSERTIUNILE

se primesc în administrație.

Mulțumite publice și Lee deschis costă șirul 20 fl

Manuscriptele nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Vizita cont. Berchtold la Sinaia

Arad, în 24 August.

După vizita ministrului nostru de externe, contele Berchtold, în Germania, unde a fost primit în audiență de împăratul Wilhelm, urmează vizita și audiența de azi la Sinaia, cu încunjurarea Italiei, ceea ce-i destul de semnificativ pentru raporturile nu prea strânse ale monarhiei noastre cu regatul italian.

Presa și cercurile politice neoficiale ale monarhiei noastre îi atribuie acestei vizite o importanță deosebită, căci este primul caz când un ministru de externe al Austro-Ungariei se duce în România c'o misiune diplomatică, pe care înzădar încearcă oficialitatea să o desmintă, susținând că contele Berchtold face pur și simplu o vizită de politeță dlui Maiorescu care a fost nu de mult la Viena, și cu această ocazie se va prezenta și M. S. Regelui Carol care dorește să-l cunoască pe noul ministru de externe austro-ungar.

Misiunea contelui Berchtold, care urmează după vizitele reciproce ale garnizoanelor române și austro-ungare dela graniță și după audiența lui Schemua, șeful statului major austro-ungar la Sinaia, are cu totul alt scop decât cel pe care încearcă să i-l dea oficialii noștri.

Judecând după situația extrem de nesigură din Balcani, luând apoi în considerare atitudinea șovăelnică a Italiei față de Tripla alianță, monarhia noastră voiește pentru orice eventualitate să se asigure încă odată

de prietinia României, aliata ei cea mai sinceră și mai credincioasă, și aceasta cu atâta mai mult cu cât opinia publică din regat este extrem de revoltată din pricina suferințelor Românilor din Austro-Ungaria. Misiunea contelui Berchtold, care — recunoaștem este foarte grea și delicată — are și un caracter de împăciuire a spiritelor iritate din România și din monarhia noastră.

Valurile de revoltă ale poporului românesc de sub coroana habsburgică, provocate în Ungaria de ilegală și criminală înființare a episcopiei gr. cat. maghiare, iar în Bucovina din pricină că în cercurile cele mai înalte din Viena nu li-s'a dat nici pân' acum ascultare memorandelor românești în chestia despărțirii diecezei gr. or. în una ruteană și una românească, aceste valuri de nemulțămire au trecut granița, și s'au repercutat și în regatul dunărean.

Dacă această nemulțămire generală din pricina vacanțelor nu s'a manifestat încă în România, judecând însă după limbajul vehement al presei de dincolo, ni se pare că la toamnă se va porni iarăși în toată țara românească o mișcare de protestare, identică cu cea din 1908, pe care o provocase proiectul votului plural al contelui Andrassy, tocmai când se credea că suntem în ajunul unui războiu cu Sârbii.

Cercurile conducătoare din monarhia noastră prevăd această stare de lucruri și, voind să previe propagandei de boicotare a mărfurilor și negoțului austro-ungar care s'a întâmplat și în 1908, l-au trimis pe contele Berchtold cu ramura de maslin în mână.

Guvernul românesc însă, care cunoaște

foarte bine situația Românilor din Ungaria și din Bucovina, știe ce motiv îl mână pe contele Berchtold în România, și nu se lasă amețit de ditirambii pe cari presa semită îi înalță tânărului regat român și familiei domnitoare a acestuia, mai ales că această presă nu amintește nici c'un cuvânt de nedreptățile ce le suferim aici.

Fiind atmosfera politică din Europa tot așa de încărcată ca în 1908, România care trăește în relațiunile cele mai bune cu vecinii, știe cât prețuește o armată bine disciplinată și o situație financiară înfloritoare ca a ei, știe că importanța ei politică iese în relief mai ales în vremuri grele și de aceea față de orice serviciu ce i se va cere, ea se va arăta foarte dificilă, cerând în schimb compensații corespunzătoare. Guvernele românești s'au săturat de notele bune pe cari i le pune României la conduită tripla alianță, s'au săturat și de laudele ce i se aduc statului român că este „un factor de ordine” în Orient, și vreau să facă o politică reală, ținând seamă și de opinia publică.

Iată de ce spunem că misiunea contelui Berchtold în România este foarte grea, de oarece pretutindeni unde se va arăta el în decursul petrecerii sale, va auzi mai mult sau mai puțin murmurele de nemulțămire ale opiniei publice românești. Dacă ministrul nostru de externe nu va ține seamă de această opinie publică precum și de aspirațiile și dorințele Românilor din monarhia habsburgică, ci va oferi guvernului român numai vorbe frumoase și promisiuni platonice, se va alege și el tot cu astfel de promisiuni, cu dineuri și eventual cu un ordin. Ministrul de externe al României, dl Maiorescu, știe foarte bine că ordinul leo-

O nouă ediție a operilor lui Mihail Eminescu.

De Alex. Cusin.

București, August.

Doi librari români din Iași, dnii I. V. Ionescu și N. Georgescu au pus în lucru o nouă ediție a operilor lui Mihail Eminescu: un singur volum, în format mare, care să cuprindă tot ce s'a publicat din scrierile marelui dispărut până azi, poezii, nuvele, roman, teatru, scrieri literare, economice și politice, scrisori, etc. La acest material se va adăuga și ce se va găsi încă nepublicat, dar *publicabil*, în manuscrisele poetului, precum și un număr de pagini artistice, reprezentând fotografii, vederi în legătură cu viața și opera lui Eminescu etc.

Această lucrare, care apare în luna Octombrie a. c. și care se va vinde cu șase lei volumul, e scoasă sub îngrijirea unui grup de tineri intelectuali ieșeni, printre cari am onoare să mă număr și eu, grup ce lucrează sub *directa conducere a dlui A. C. Cuza, profesor universitar și unul din foștii prieteni ai poetului, care va publica și un foarte interesant studiu introductiv în fruntea volumului*. Și fără îndoială, că dacă numele noastre nu prezintă poate o cheazăsie sigură, cu toată conștientizată muncii ce-o depunem, acel al eruditului profesor ieșan A. C. Cuza, dă siguranța că opera ce vom înfăți-

șa-o în toamnă publicului românesc va fi nu numai serioasă, dar mai presus de toate așteptările, întru cât va fi o operă naționalistă și naționalistă au știut să nu deszică niciodată renumele cultural al vechii capitale a Moldovei.

Ce urmărim cu noua ediție a operilor genialului Eminescu? Două lucruri: mai întâi, de-a reda scrierile poetului după textele cele mai exacte, controlând cu cea mai mare scrupulozitate edițiile actuale după revistele în care a publicat poezii și după manuscrisele aflătoare la Academia Română; și al doilea, de-a da publicului tot ce-a apărut până azi scris de Eminescu într'un singur volum, lucrat îngrijit și artistic, pe un preț relativ mic față de acel ce-ar trebui să-l dai azi, dacă ai dori să-ți procuri toate operile poetului.

Au edițiile actuale greșeli? De sigur, și încă foarte multe, întrecându-se în a le ținea recordul. Ediția noastră nu va fi o ediție războinică spre a le releva în chiar cuprinsul volumului, dar cine va avea răbdarea s'o compare cu edițiile apărute până azi, va vedea câte erori, unele de o gravitate extremă, cuprind edițiile actuale.

Așa de-o pildă spre a da numai o idee de ce înseamnă aceste erori, vom cita numai două exemple.

În „*Impărat și proletar*” se zice:

Pe maluri *zdruncinate* de aiurirea mării
Cezaru 'ncă veghiază la trunchiul plecat

în loc de:

Pe maluri *zdrumicate* de aiurirea mării
Cezaru 'ncă veghiază la trunchiul *cel* plecat

cum sună textul cel mai exact și credem și cel mai frumos pe care-l găsim.

Și al doilea exemplu e din poezia „*Noaptea*” unde se zice:

Netezești încet și leneș frunte mea cea liniștită
Și gândind că dorm, șireato, apeși gura ta de

[foc

Pe-ai mei ochi inchiși ca somnul și pe *frunte*
[în mijloc

Și surizi cum ride visul *peste inima 'ndrăgită*.

În loc de:

Netezești încet și leneș fruntea mea cea liniștită
Și gândind că dorm, șireato, apeși gura ta

[de foc

Pe-ai mei ochi inchiși ca somnul și pe *frunte-mi*
[în mijloc

Și surizi cum ride visul *într'o inimă 'ndrăgită*.

Și sunt multe greșeli de acestea nu numai în volumele de poezii ale lui Eminescu, ci mai ales în acele de proză și în piesele de teatru, unde se sar cu nemiluita fraze întregi și se schimbă cuvintele, dându-se cu totul un alt înțeles textelor decât acel pe care a voit să li-l indice poetul.

Din ce cauză provin aceste greșeli? De sigur că parte din neglijență, parte din ambițiunea celui ce s'a îngrijit cu publicarea de-a părea ori-

poldin nu-l obliga la nici o concesie, fie ea de natură economică sau politică, fără să primească ceva în schimb.

Numai cei cari n'au urmărit cu atenție politica M. S. Regelui Carol nu știu că guvernul român ține totdeauna seamă de dorințele drepte ale opiniei publice din România. S'au apropiat și alții cu glasuri de sirenă de guvernul și de capul statului românesc și totdeauna li-s'a spus că regele fiind ales din mila lui Dumnezeu și *cu voința națională* trebuie să ție cont și de această voință.

De aceea, dacă contele Berchtold crede că poate nesocoti aspirațiile drepte ale supușilor români din Austro-Ungaria, dacă crede că poate trece peste opinia publică din România, i se va răspunde de sigur dela cel mai înalt for ca și în 3 (15) Decembrie 1866 marchizului Pezoli, reprezentant al Italiei la Viena și mealtă a contelui Andrassy: „Nu stă în puterea mea să înlătur simpatiele firești cari există între populițiunile de acelaș neam, dincoace și dincolo de munți. Prin urmare am tot dreptul să aștept ca guvernul unguresc să facă, din partea lui, tot ceace este drept și cin-lit, spre a pune capăt nemulțămirilor pe cari le au cele două-trei milioane de Români, locuitori în Ardeal și Bănat.... In calitatea mea de Domn constituțional, ales prin voința națională, sunt dator să țin seama de opinia publică.”

Sperăm și noi că și cercurile politice austro-ungare vor ține seamă de această opinie publică, de glasul de sirenă al fostului ministru rus Durnowo, de situația politică tulbure din Balcani și mai ales de aspirațiile Românilor de sub sceptrul habsburgic, căutând să le împlinescă în întregime. De altfel toate aceste vizite diplomatice cu vorbe frumoase și seducătoare vor avea un rezultat foarte platonic.

Cuvaj în audiență. In comunicatul oficios asupra rezultatului audienței prim-ministrului Lukács la Viena, se promet schimbări spre bine în Croația. Până acum însă nu se observă nici o schimbare în situația internă a Croației, absolutismul dăinuiește înainte. După o telegramă din Viena, Cuvaj va fi primit în audiență la M. Sa și cu această ocaziune, se crede, că se

ginal, dar cele mai multe pentrucă s'a ales adeseori textul cel mai puțin perfect.

Și iată prin urmare cum, din acest punct de vedere noua ediție căutând, pe cât ne va fi cu putință, a restabili adevăratele texte, își va avea o importanță netăgăduită.

Înainte de a încheia aceste câteva lămuriri pe care le credem necesare, vom da, spre a satisface într-o câtva curiozitatea cititorilor, și una din multele poezii nepublicate încă, ce-și vor avea locul în ediția noastră, și anume trei strofe intitulate chiar de poet: „C-atât de dulce-i gura ta” și găsite în Ms. Acad. Române 2260 f. 59:

Că mă urăști de mult, e sigur,
Că m'ai iubit nu pot să crez.
M'ai nebunit cu a ta iubire
Cu ura ta mă înveninez.

Tot una mi-e orice simțire,
Destul e'a mea să fii de tot,
De te-oi urî cu înverșumare,
De et-oi iubi atât cât pot.

De mult viața mea a ta e
Cu dânsa fă ce tu crei vra
Ce dulce e a ta iubire
Dar și mai dulce-i ura ta.

Dar iată și una din variantele celebrului sonet: „S'a stâns viața falnicei Venetii”, găsit în Ms. Acad. Rom. 2260 f. 151:

se va hotărâ dacă măsurile excepționale luate de comisarul regesc vor fi ridicate, restabilindu-se starea constituțională, ori dacă ele vor dura încă până la alte dispozițiuni.

Deputații guvernamentali din Bihor în fața alegătorilor. Din Oradea mare ni-se anunță: Deputații bihoreni din partidul muncii au hotărât să-și țină cu toții darea de seamă în cele două săptămâni ce urmează. Seria adunărilor o vor deschide contele Coloman Tisza, Iosif Telegdy și P. Ertesy. C. Tisza își va rosti darea de seamă mâine înainte de amiază la orele 10. Va lua parte și contele Ștefan Tisza și probabil că va vorbi și dânsul la banchetul ce va urma după adunare.

Pe la finea luni August va apărea și trista figură a călugărului dela Oradea înaintea alegătorilor săi din Ceica, reînviindu-și aici promisiunile față de cei de jos și înclinările slugarnice față de cei de sus. Va repeta aceleași lucruri pe cari le-am auzit de atâtea ori când într-o formă când într'alta, iarăș și iarăș și accentua trebuința bunei înțelegeri între nobila „națiune” maghiară și disprețuita „naționalitate” română... Fie chiar cu renunțarea din partea noastră la viața națională românească, atât de neînsemnată pentru Mangra, atunci când e vorba de a-și îndestuli poftele lacome prin patronii săi, stăpâni ai puterii și bunurilor materiale în această țară, — adăugăm noi. Dealtfel, Mangra va avea să ceară întâi instrucții dela mai marii săi, asupra punctului „său” de vedere, pecare să-l prezinte apoi în fața alegătorilor din Ceica.

Nelinıştea în Balcani.

Paris, 21 August.

Nouri grei amenințatori apasă asupra atmosferei în Balcani. De câțva timp națiunile creștine de acolo se agită iarăș contra Turciei și aceasta numai este o simplă manevră, ei agitația este cât se poate de serioasă. Este o agitațiune agresivă, războinică.

Cauzele acestei neliniști sunt numeroase. Căderea tinerilor turci în politica internă a imperiului otoman a însemnat eșecul tendințelor de renaștere ale turcilor europeni. Renașterea Turciei a venit prea târziu, procesul de descompunere nu mai poate fi împiedicat. Triumful albanezilor, cari au contribuit

Venetia doarme, Blânda a apei larmă
Nu-i turburată de cântări, semnaluri,
Nici șopot blând de guri, lumini din baluri.
Nici serenade, nici ciocniri de armă.

Okeanos de-alungul pe canale
De ziduri vechi el aiurind se farmă
Mireasa moart'o roagă să nu doarmă
Viața sper-a-i da sunând din valuri.

Prin uliți strimte luna blând străbate
Privind sub arcuiri, prin ferști cu grile:
Sonor San-Marco miezul nopții bate.

El spune adâne de-atâția ani de zile:
„Okeanos, nu-mi plânge în cetate,
„Și nici visa să învii pe morți — copile”.

Credem că prezentându-se în condițiile grătate, noua ediție a operilor complete ale lui Eminescu nu va putea lipsi de pe masa nici unui Român iubitor al literaturii românești.

Intru cât ne privește suntem siguri că în deplinim o operă folositoare, care era și o *datorie*, și tinerii ieșeni în frunte cu profesorul lor A. C. Cuza, simt marea mulțumire sufletească de-a fi putut vedea că această nobilă inițiativă a pornit tot din Iași, datorită banilor Români, librării I. M. Ionescu și N. Georgescu.

Rămâne acum ca profesorul să le dea concursul spre a putea succesiv proceda la fel și cu alți mari scriitori ai neamului nostru.

asa de efectiv la căderea tinerilor turci, este totodată un triumf al ideii de descentralizare a Turciei europene. Tinerii turci au reprezentat ideea de centralizare, cabinetul actual Muktar-pașa este un cabinet descentralizator.

Afară de slăbirea tinerilor turci mai sunt și alte cauze cari au provocat această neliniște în Balcani. Măcelul dela Cociana, unde bulgari macedonenii au fost asasinati în amezza mare de populația turcă, a contribuit foarte mult la îndârjirea spiritelor din Bulgaria. Astăzi când țarul Bulgariei Ferdinand își serbează a 25-ea aniversare dela urcarea sa pe tron, conducătorii politici ai Bulgariei d'abea sunt în stare să țină în frâu poporul bulgar care vrea să declare război Turciei!

Exemplul albanezilor, cari sunt pe cale de a-și câștiga autonomia pentru care s'a vărsat timp de atâtea secole atâtea sânge, a fost contagios pentru celelalte popoare creștine din Balcani cari au încă de suferit din cauza jugului turcesc. Bulgarii, Sârbii, Grecii și chiar și Muntenegrenii se agită contra Turciei și se poate observa chiar o apropiere între aceste națiuni, dealtfel rivale, cu scopul de a stabili normele unei acțiuni comune împotriva turcilor.

Neapărat că sunt și alte împrejurări internaționale cari au contribuit la izbucnirea acestei nervozități acum în ajunul toamnei când se știe că turburările în Balcani izbucnesc de obicei primăvara...

Vizita la Petersburg a primului-ministru francez Poincaré nu putea să nu aibă o influență iritantă asupra slavilor din Balcani cari văd în Dubla-Alianță și în special în Rusia salvarea lor. Cercurile naționaliste dela Sofia, Belgrad și Cetinge speră că la astădată Rusia se va lăsa antrenată la o aventură și că va sprijini revindicările teritoriale ale slavilor din Turcia, mai ales ale Bulgarilor cari cred că s'a apropiat momentul ca să cucerească Macedonia.

Zvonul că Dubla-Alianță va asigura încheierea unei păci între Italia și Turcia din care să rezulte o nouă slăbire a acestora din urmă, a încurajat și mai mult pe slavii din Balcani. Ei socotesc că nu trebuie să piardă această ocaziune favorabilă când ar putea să vină și ei cu pretențiunile lor în fața consiliului european.

Aceasta era situația când d. Poincaré plecat din Petersburg spre Paris.

Dovada cea mai bună că această situațiune era serioasă, gravă chiar, este propozițiunea contelui Berchtold. Ministrul de externe Austro-Ungar a propus cabinetelor europene ca să studieze actuala situație periculoasă din Turcia și printr'o acțiune comună de intervențiune la Constantinopol să prevină complicațiuni fatale ce s'ar putea ivi. Acțiunea propusă de contele Berchtold ar avea de scop realizarea unei descentralizari administrative și politice în Turcia europeană satisfăcându-se în acest chip revendicările energice ale creștinilor din Turcia, cari se agită în prezent.

Este evident că ministrul de externe Austro-Ungar a înțeles că momentul pentru o descentralizare în Turcia a sosit și spre a preveni o inițiativă rusă a luat el inițiativa unei intervențiuni în Balcani. Propozițiunea contelui Berchtold asigură deci Austro-Ungariei și Triplei-Alianțe o influență mare în chestiunea balcanică și această propozițiune

a fost din adins făcută înaintea unei inițiative din partea rușilor spre a câștiga pentru Viena o parte cel puțin din simpatiile slavilor din Balcani.

La ora când scriem aceste rânduri cabinetele europene studiază nota circulară a contelui Berchtold. Vom vedea în curând cum a fost primită această inițiativă. De pe acum putem spune că la Petersburg și Londra ea a fost primită cu multă rezervă și acolo nimeni nu crede în sinceritatea ei, — lucru firesc, date fiind relațiunile reci dintre cabinetele de acolo și cabinetul din Viena.

Cât privește politica României față de această situațiune gravă, ea este admirabilă. Statul român este pe deplin conștient de puterea și prin urmare de importanța sa și așteaptă evenimentele cu cel mai mare sânge rece, știind bine că noi Români într-o viitoare conflagrațiune nu putem decât să câștigăm iar nici decum să pierdem.

Veleitățile Bulgariei asupra Dobrogei sunt ridicole. De altfel nimeni nu crede în realitatea lor. Bulgarii sunt acum prea ocupați cu Macedonia decât să poată să se mai gândească la Dobrogea, la care trebuie să renunțe pentru totdeauna! Noi Români avem un interes vital ca să posedăm Dobrogea, moștenirea lui Mircea cel Mare; această provincie a fost și a redevenit românească și ea este singurul nostru drum de Mare. România este gata pentru orice eventualitate și avem credință adâncă în puterea, în victoria ei.

Criza în Balcani continuă. Vom ține cititorii noștri în curent cu evenimentele cari devin din ce în ce mai însemnate, mai interesante.

Dr. Oscar Jászi

despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— O recenziune. —

De Dr. Cassiu Maniu.

(Continuare).

Chestiunea daneză.

Chestiunea daneză confirmă experiențele chestiunii naționale polone. Cea mai mare putere militară a lumii stă în fața alor 160.000 danezi, cari sunt smulși dela patria mamă Dania la 1864 de armatele aliate ale Prusiei și Austriei. Lupta aici e o luptă de apărare în strânsul înțeles a cuvântului, căci acest popor cât pumnul ce poate face oare față cu acel colos militar. Omul ar cugeta, că în atari împrejurări situația Germaniei față cu noii săi supuși câștigați cu dreptul armelor este cât se poate cea mai ușoară. Mai conlucră și alți factori cari fac să dispară venitul chestiunii germano-daneze. Înainte de 1864 patriotism danez nici nu a existat. Germanii și Danezii din timpurile cele mai vechi au trăit în prietinie unul lângă altul și simțul coeziunii între Schleswig și Holstein a fost totdeauna mai puternic decât copcia feudalității cu Dania și intrarea Holsteinului în Bundul german. N-au existat nici deosebiri de rasă. Religiuinea comună, limba aproape înrudită, legături vechi economice culturale există la cele două popoare. Fieea și istoria au conlucrat ca aici să nu se ivească frecări naționale.

Totuși în realitate s'au întâmplat toate altfel. Liniștea sufletească a Danezilor de decenii o turbură mâna de fer a birocrăției prusești. Abia există familie daneză căreia arbitriul puterii germanizatoare să nu-i fi pricinuit lacrimi, îngrijorări, amărăciuni și pagube materiale. Agitația spiritelor crește mereu și valorile sale trec în Dania. Sgomotul războinic din partea Germanilor asemenea tot crește. Dela Fleusauerg în sus se aude tot mai

des: „Dați înainte, tot mai strășnic, tot mai sever, tot mai fără de înfrângere! Cultura germană, autoritatea statului prusec este în joc! În sufletul acestor Danezi arde flacăra iredentismului.

E filantrop naiv sau oportunism fără conștiință care cedează aici! Trebuie continuat în esență politica lui Köller! Trebuie înfrânați Danezii sau cel puțin înfrânați! Nu-i alt leac, nu folosește nimic blândețea cu acești încăpăținați urgisitori ai Germanilor. Germanismul, statul prusec să-și încorde toate puterile! etc.”

Războiul, amărăciunea, ura devin tot mai mari din ambe părți. Cu toate că statistica morală nici unde nu arată rezultate mai favoritoare ear dezvoltarea culturii generale este singură în felul său. Este un caz clinic al chestiunii naționale pe care d. Dr. Jászi l-a studiat la fața locului. În chipul acesta Dr. Jászi ne dă cea mai credincioasă descriere a motivelor sufletești a simptomelor economice și politice ale acestei mișcări naționale. El nizește a se transpune în viața sufletească a tendențelor cardinale fiind convins că spre a lămina un curent social trebuie să ne transpunem întâiu în motivele sufletești ce stăpânesc o mișcare de importanță universală.

Chestiunea franceză din Alsacia și Lorena.

Tot aceste învățături ni-le oferă exemplul Alsaciei-Lorenei. Țara aceasta în veacul al XVI-lea și XVII-lea a devenit franceză în simțăminte, cu toate că limba majorității a rămas cea germană. Aceasta asimilare în simțăminte a fost atât de intensivă încât țara a pus rezistența cea mai extremă față cu patria și națiunea sa cea străbună, față cu Germania. Populația aceasta de viță germană ce avea rol conducător în cultura germană pe timpul reformațiunii, s'a îndrăgît de stăpânirea franceză, de căldura culturii și umanismului francez de libertatea mai mare a vieții publice, încât în scurt timp s'a simțit franceză și a avut un rol eroic în toate luptele poporului francez, chiar și față cu patria mamă — Germania. Revoluția franceză a adus în îndeplinire asimilația politică și de simțiri, a estirpat nobilimea și a creat spirit public democrat c. În astfel de împrejurări Germania trebuia să întrebuinteze toată cruțarea toată finețea față cu Alsacia și Lorena, să fi dat și mai multă căldură și mai multă cultură și urbanitate decât Franța. Dar nu s'a întâmplat așa, ci să înființa stăpânirea cea mai brutală, cea mai birocratică, cea mai polițanească a junkerilor prusieni. Rezultatul a fost că cu esceptia chieci militărești și birocraticii nemții și francezii întocmai blăstămară stăpânirea străină barbară și simpatia interioră a inimilor față de Franța a devenit mai mare ca și oricând.

Spre norocul Germaniei spiritul de junker germanizator a fost apucat între dinții evoluțiunii democratice și încetul a fost măcinat. Politica mânei de fer se îmblânzește tot mai mult și stăruințele de limbă și cultură a minorității franceze și-a deschis drum pe întreaga linie. Politica mânei de fer a făcut loc politiceii democrației oneste. Egalitate de drept în parlamentul imperial, și în Bundesrat, sufragiul universal în casa țării, respectul stăruințelor de limbă și cultură, iată cari sunt mijloacele cu cari Germania modernă vrea să învingă înstrăinarea Alsaciei-Lorenei.

Chestiunea belgiană-flamandă.

După încercările aceste ale asimilației violente este interesant a cunoaște chestiunea belgă-flamandă, căci ea ne oferă exemplul cum democratizarea tot mai intensivă a vieții colective face să dispară ascuțitul aspru al chestiunii naționale.

În epoca dominațiunii franceze limba franceză ocupă teren foarte mare. Administrația, justiția, instrucțiunea înaltă devin franceze. Limba flamandă îi restrinsă la școalele dela sate, clasele cultivate întorc spatele limbei poporului. Dar nu trece mult timp și conștiința națională flamandă se trezește la o nouă viață în urma înfrâurii preoțiimeii la „cercurilor retorice” și a bogatei literaturi olandeze înrudită cu limba poporului.

După căderea dominațiunii franceze Belgia ajunge în posesiunea țârilor de jos, ceea ce întărește curentul flamand. În anul 1825 limba flamandă e declarată de limbă oficială ceea ce deșteaptă amărăciune în sufletul Francezilor. La aceasta s'a adaus vătămarea libertății religioase și a parlamentului ceea ce produce revoluție și desfacerea Belgiei de Olanda la 1830. Rezultatul prim al acestei revoluțiuni este declararea limbei

franceza de limbă oficială a statului și reacțiunea franceză pe terenul învățământului.

Se părea că limba flamandă va dispărea total din viața publică. Dar starea aceasta nu a putut să țină mult. Începând dela 1830 se pornește o mișcare tot mai puternică pentru eluțarea drepturilor de limbă ale poporului flamand. Echilibrul puterilor politice și economice duc spre o politică națională tot mai justă. A sguđuit aduc spiritul public democratic și uman întâmplarea, că înainte cu 50 ani curtea cu jurați din Brabant a condamnat la moarte doi Flamanzii fără ca președintele, acuzatorul public, apărătorii să fi priceput un cuvânt în limba lor. Au și fost executați și peste câteva luni pasiunea criminalului celui adevărat a descoperit nevinovăția lor. Acest Iustitzmord a dovedit că stări de aceste sunt de nesuferit. La anul 1875 se face o reformă justițiară favoritoare limbei flamande și reforma continuă în acelaș spirit. Legile Koremans asigură rolul limbei flamandă ca unei limbi culturale. Limba flamandă pătrunde în tribunale și în învățământul superior. Ministerul de finanțe, al căilor ferate, al poștei și telegraf, aleg după investigațiuni speciale și minuțoase, personalul oficios pentru ținuturile flamande. Acest proces înaintează irezistibil în direcțiune totală egalității de drept. Azi orice act oficios se comunică în două limbi, toate legile se votează în amândouă limbile. Cel puțin două cursuri se propun în limba flamandă în toate școlile medii. Oficialii ce funcționează pe teritor flamand sunt datori a vorbi în limba flamandă.

Va să zică democrația și progresul cultural pot să creieze un compromis echitabil în chestiunea limbei. Prin asta asigură pacea alor două naționalități și face cu putință unitatea juridică și administrativă a unui stat foarte dezvoltat, capitalist.

Nu e vorbă nici aici de o perfectă egalitate de drept, fiindcă puterile economice și culturale ale Valonilor întrec cu mult pe ale Flamanzilor. D-l Koranaus spunea însă că procesul egalizării nu va înceta.

Scrisoare din București.

O nouă operă dramatică a lui Delavrancea: **Hagi Tudose**. — Moșiile de mână moartă ale statului și țării. — Recolta acestui an. — **Holera**.

D. Delavrancea, care a dat noului curent de producție în literatura dramatică românească cel mai frumos tribut, a pregătit o nouă piesă pentru stagiunea anului teatral în care intrăm.

De rîndul acesta autorul „Viilorului” și al „Apusului de Soare” nu s'a mai inspirat din trecutul nostru, ci din... trecutul său literar — din opera sa literară.

Una din operele sale în proză, clasice, nuvela Hagi Tudose, a fost prelucrată pentru scenă. Joi, în fața directorului Teatrului Național, d. I. Bacalbașa, a unui mare număr de artiști și artiste și în fața invitaților presei, autorul a făcut cea dintâi cetică a piesei sale.

Din pana maielui meșter al graiului românesc, teatrul nostru a mai câștigat o operă. Clasiceii navele i s'a dat viața de scenă, iar Harpagonului-erou, avarului Hagi Tudose mai multă putere și mișcare.

Hagi Tudose probabil va deschide stagiunea primei noastre scene în acest an. Fără îndoială, numai atunci se va vedea dacă adoptarea a fost cu adevărat norocosă, dacă e vorba de o altă lucrare dramatică bună a lui Delavrancea.

Așteptările, însă, nu pot fi decât optimiste.

Deocamdată reținem faptul îmbucurător că marele artist după ce a străbătut atâtea drumuri, n'a fost pierdut pentru literatură — și acum, *la câteva luni după ce a părăsit portofoliul lucrărilor publice*, literatura noastră dramatică e înzestrată cu o nouă operă ieșită din pana sa. La vârsta de aproape 55 de ani marele orator, avocatul neîntrecut fostul primar al capitalei și de curînd fostul ministru, dovedește prin această nouă operă literară, că drumul larg și frumos pe care l-a fost drag să meargă în viață a fost tot acel al frumosului și că pe celelalte bucurii se socotește accidente. În avocatul, în oratorul Delavrancea, trăiește artistul Delavrancea. Și pe când tovarășii săi de muncă în celelalte domenii

țin vacanță, literatul Delavrancea, în miez de vară, scrie, vine în București și-și citește opera spre judecată.

*

Se știe că în virtutea legii, votate de actualul parlament, moșiile de mână moartă, prin urmare și ale statului, nu mai pot fi arendate persoanelor singuratice, ci sătenilor, împărțindu-se în loturi.

Până la vânzarea lor în loturi deci statul le arendează tot sătenilor.

Acum în toamnă e termenul când expiră o bună parte din contractele statului cu actualii săi arendași. Din toamnă deci ministerul de Domenii trebuie să procedă la parcelarea acestor moșii spre arendare sătenilor. Spre acest scop d. Ioan Lahovary, ministrul respectiv, a și luat dispozițiile cuvenite.

Și ceice e cu deosebire îmbucurător în dispozițiile ministrului de Domenii e măsura care obligă pe micii arendași la anumite îmbunătățiri ale pământului ca și ale mijloacelor de cultură — dar îndocosebi în ceia se privește cultura furagerelor.

Ar urma ca, potrivit întinderii de pământ arendate, săteanul să fie obligat a cultiva o anumită parte cu platne furagere.

Cu un serios control al Ministerului mai că s'ar putea întemeia pe moșiile statului mici e conomii model, de pe urma cărora economia națională ar fi câștigat.

*

Recolta din anul acesta, grație timpului vesnic umed, ar fi slăbuță pentru unele și bunicică pentru altele. Ea ar fi fost chiar bună pentru grâne, dacă, după se s'au dezvoltat destul de frumos, ar fi avut și vreme liniștită pentru a se coace deplin și mai cu seamă pentru a se putea aduna și treera. Din aceasta pricină grânele în multe părți rămân sub mijlocie.

Speranțe mai bune pun în porumbarii. Ele nu pot suferi decât din cauza secetei ori din pricina inundațiilor. Anul acesta nu e cazul — și malaiul săteanului e asigurat. Iar atunci e bine în țară, când muncitorul are strict necesarul pentru existență: „pâinea”...

Ca să rămână vesnic umedă, vremea vreamiește mereu. În Muntenia, de două zile — iar în Moldova de mai multe zile — plouă bogat.

De altfel, fiecare rău își are și binele său. Imprejurării că vara aceasta a fost mai răcoasă trebuie să i se atribuie norocul că n'am avut de rândul acesta vizita holerei.

Numai spre Rusia ne-am pus în stare de apărare, spre a împiedeca pe ospelc, care și-a făcut culcuș bun în vre-o 2 guvernamente ale luminetei împărății vecine.

Din spre Rusia trecerea, nu se mai poate face în România decât prin punctele Ungheni, Gura Prutului, Galați, Constanța și Sulina — și pe acolo sub controlul sever al serviciului nostru sanitar.

Correspondent.

Studentii români în Paris.

Paris, August.

Într'un articol trecut, am schițat, prin câteva cuvinte, viața Românilor din Paris. Să vedem acum ce fac *studentii* noștri de aici, floarea tinerimii noastre care vine să facă studii la înaltele școli de aici.

Deja dela începutul *renașterii* noastre naționale, în primele decenii ale secolului trecut, Parisul devine *orașul favorit* al tinerilor din familii boeresti cari doreau să se cultive în Apus. Pe timpul acela bieteile țărișoare române, Muntenia și Moldova, d'abia aveau câteva școli primare și secundare, și limba instrucțiunii era încă cea greacă. Curentul de romanizare a culturii noastre, pornit de marele dascăl Gheorghe Lazăr, d'abia începuse.

Unde să se fi pomenit, în această epocă de pericole și de greutate, o universitate românească?... Neamul nostru d'abia se ridicase în picioare și d'abia izbutisem să scuturăm de pe umerii noștri odiosul jug fanariot. *Parisul*, unde toate naștrii asuprite găseau un adăpost și adeseori și o mână de ajutor, ne ademenea și pe noi și

fiii noștri de boeri s'au grăbit să alerge la izvoarele de cultură ale acestui mare centru european, devenit pentru noi României, în curind, și mare centru *politic*, căci Parisul ne-a ajutat să realizăm prima noastră unire.

De atunci a trecut aproape un secol dar Parisul este pentru noi *aproape* tot așa de important, din punctul de vedere cultural, ca și atunci. Zic *aproape* fiindcă de atunci și alte mari orașe europene s'au ridicat la rangul de centre culturale generale. Astăzi o mulțime de tineri români își fac studiile în Germania: la Berlin, Lipsca, Jena etc. sau în Italia, la Roma. Contingentul studenților români la Paris a mai scăzut, dar el este, cu toate acestea, mai mare, *mult mai mare*, decât acela al studenților noștri din alte mari centre universitare din continent.

Cât privește tinerimea noastră care studiază la Paris, nu putem să spunem despre ea decât *bine*. Marea majoritate a celor cari vin să-și încerce puterile intelectuale la universitatea mare de aici, sunt tineri *serioși* cari, în mare parte, au trecut prin purgatorul universităților noastre din țară. Cei mai mulți sunt licențiați cari urmează la Paris numai cursurile de doctorat, își *completează* studiile din țară.

Se știe că crema tinerimii noastre din care se recrutează viitorii conducători și îndrumători ai țării și ai neamului, își fac studiile aici în *orașul luminei*. Cei mai distinși bărbați politici ai României de astăzi, cei mai buni jurisconsulți, ingineri, medici, etc. pe cari îi are patria noastră, aici au pus temelileiile culturii lor universitare și aici s'au inspirat de ideile pe cari apoi s'au dus să le realizeze în patrie.

Trebuie să mai adaog că majoritatea studenților noștri de aici își dau examenele foarte regulat și mulți dintre ei se *disting*. În chipul acesta ei reprezintă cu onoare și succes țara noastră aici într'un mare centru de cultură mondială. La universitatea din Paris *numele de român* este respectat. Este mare numărul acelor tineri români cari au reușit să dea la iveală lucrări (teze de doctorat) excelente, cari au fost remarcate de oamenii de știință de aici și reținute ca atari.

Bine înțeles că „nu există pădure fără uscături”. Sunt și aici câțiva tineri cari neglijează cartea și se țin de alte... ocupațiuni, mai depărtate de știință, dar numărul acestora este *disparant*. De obicei dorul de învățatură stă în raport indirect cu... punga studentului! Cu cât studentul are mai multe parale de cheltuit, cu atât mai puțin vede de carte, lucru lesne de înțeles mai cu seamă dacă luăm în considerare nesfârșitele plăceri ale Parisului. Onoare excepționiilor... S'a zis, cu drept cuvânt, că lipsa de mijloace, ca să-i zic românește „sărăcia”, este un stimulent la învățatură. Băiatul sărac caută să-și dea examenele cât mai iute ca să iasă din mizerie, în timp ce tinerii cari dispun de mii de franci pe lună ar dori să prelungească bucuria această epocă plăcută de student...

Aștept toamna pentru ca să dau cetitorilor acestui ziar, căruiu nu este permis să-i scape nici un eveniment național mai important, amănunte mai multe și mai complete asupra vieții colegilor mei de aici. Sper că voi avea unele lucruri interesante de spus.

Mircea R. Șirianu.

Scrisoare din Londra.

20 August.

Propunerea contelui Berchtold. — Atitudinea Angliei. — Concertele de vară. — Străzi mai umblate. — Generalul Botha. — Iubileul regelui Bulgariei.

Despre propunerea contelui Berchtold au scris la timp mai toți corespondenții ziarelor engleze în Viena. Și câteva zile chestia fu lăsată pe seama acestor corespondenți. Numai ieri, după ce s'a aflat că Germania și Rusia ar fi sprijinind propunerea, au venit ziarele și cu articole speciale — în bună parte articole de fond. Nu voi discuta ceea ce spun, ci mă voi mărgini a reproduce rânduri caracteristice din ele, așa că cetitorii își vor face singuri o idee:

„The Times”: „Aprobarea generală cu care a fost primită propunerea de presa europeană

nu ascunde îndoelile tot atât de geneale, dacă propuneri așa de vagi și nehotărâte pot duce la urmări folositoare.”

„Westminister Gazette”: „Intențiile contelui Berchtold sunt exprimate în termeni pe atât de misterioși pe cât sunt de enigmatice.”

„Pall mall Gazette”: „E cu neputință să privești propunerea contelui Berchtold ca fiind atât de inocentă pe cât arată la suprafață. Austro-Ungaria nu face o singură mișcare în Peninsula Balcanică, care să n'aibă drept țintă înaintarea ambițiilor sale bine hotărâte.”

„Daily News an Leader”: „Poate va fi puțin neplăcut să întrebăm cum Rusia, încă proaspătă de zdrobirea Finlandei, Austria cu Croația sub călcăiul maghiarilor, Germania încă apăsând polonezi și francezi și danezi, pot să se înțeleagă asupra vre-unui plan pentru protecția naționalităților de sub guvernarea turcească, plan care să se impace cu practica lor proprie.”

*

Cu nerăbdare se aștepta răspunsul Angliei oficiale la propunerea contelui Berchtold. Ministrul de externe lipsind din Londra, răspunsul a întârziat până ieri, când ziarele au publicat aceeași notă scurtă, dar plină de acel înalt parfum diplomatic, și care sună cam astfel: Sir Edward Grey va fi bucuros să ia parte la un schimb de vederi cu privire la propunerea contelui Berchtold.

*

Alaltăieri s'au deschis la „Queen's Hall” concertele de vară, cari se urmează regulat de vre-o optsprezece ani sub numele *Promenade Concerts*. Sunt cele mai bine organizate și mai prețuite concerte de acest fel în Londra; și le pomenesc, pentru că în programul de poimâncă Joi e trecută și se va executa pentru prima oară în Anglia, *Rapsodia Română No. 2, in D* a lui Enescu.

*

Unele ziare engleze au o specie de corespondenți numai și numai pentru lucruri curioase. Eu, care scriu aci curiozități, dar care trebuie să amestec în ori ce caz „utilul cu plăcutul”, iau dela un asemenea corespondent cifrele de mai jos, cu privire la cele mai umblate străzi. În frunte stă — cum e și firesc, o stradă din Londra, în apropiere de Mansion House. Aci trec 500.000 de oameni pe zi. La Place de l'Opera în Paris trec 450.000 de oameni; are însă un număr de 63.000 vehicule pe zi, mai mult ca strada din Londra, unde zilnic trec 50.000 de vehicule. După aceste două străzi vine Friedrichstrasse în Berlin, cu 300.000 de trecători pe zi; apoi Graben din Viena cu 275.000 de trecători pe zi...

*

D. Louis Botha, primul ministru al Uniunii Africii de sud, a fost numit general onorific al armatei engleze. Sunt știri de acestea, cari te pun pe gânduri. Acest Botha acum unsprezece ani era vrăjmașul de moarte al Englezilor; sub comanda lui Buriu au pricniuit atâtea pierderi armatei engleze; atunci de o parte și de alta se ucidea fără milă, — și cine ar fi crezut, că peste unsprezece ani toate se vor uita, și că însuș Botha are să fie generalul onorific al armatei engleze?

*

Cu ocazia jubileului regelui Bulgariei, multe ziare engleze au publicat articole de laudă pentru rege, cât și pentru țara asupra căreia stăpânește. Intre toate aceste articole, însemn mai ales unul din „The Globe”, care aduce vorba și despre alianța sârbo-bulgară, exprimându-se astfel:—

„Diplomația și-a avut un rezultat: Sârbii și Bulgarii, vechi dușmani ai căror ambiții nu sunt în conflict pentru un moment, au devenit aliați. Austria, putem fi siguri, n'a stat neocupată, și probabil e un adevăr în svoul ce stăruie, că România a trecut la Tripla Alianță. Asta nu-i un câștig mic, România fiind în unele privințe cel mai tare și mai bine organizat din statele balcanice.”

D. Larungu.

Spre criză?

— Amănunte senzaționale. —

Neînțelegerile izbucnite în sânul guvernului.
— **Contele Zichy împotriva lui Lukács.** — **Zichy dezaprobă în chip vehement politica lui Tisza.** — **Demisia sa și audiența la Monarch.**
— **Căderea guvernului iminentă.**

Arad, 24 August 1912.

În lipsă de alte amănunte asupra chestiunilor discutate în recentul consiliu de miniștri ținut la Budapesta, ziarele s'au mărginit să înregistreze, fără comentariu, știrea semioficială, în care se spunea că au fost rezolvite mai multe afaceri curente.

După informații mai proaspete a căror autenticitate este absolut garantată însă în acel consiliu s'au petrecut lucruri cu totul senzaționale.

După rezolvirea afacerilor de resort între membrii guvernului a avut loc o consfătuire intimă despre situația politică. Consfătuirea aceasta a durat două ore și jumătate. Între alții a luat cuvântul și contele I. Zichy, ministrul instrucțiunii, care spre mirarea colegilor săi a rostit o filipică de mai bine de o oră în contra ministrului președinte Lukács. Reținem din această vorbire următoarele părți mai însemnate:

Protestează în modul cel mai hotărât împotriva continuării teroarei. Vorbește cu indignare despre darea de seamă dela Aiud, cu care ocaziune ministrul președinte a anunțat menținerea și pe mai departe a teroarei și a octroismului parlamentar. El (Zichy) credea, că Lukács va arăta cu acel prilej căile unei înțelegeri pacifice, dar s'a întâmplat tocmai contrarul. Din cauza aceasta desaprobă procedura lui Lukács.

Declară, că el (Zichy) ce-i drept a acceptat tactica lui Lukács, însă numai până când au avut loc evenimentele din 4 Iunie, iar de atunci nu a mai luat parte la ședințele camerei și a făcut declarații prietenilor lui intimi, că *desaprobă volnicia poliției și a jandarmeriei, ce a urmat după votarea reformei militare.* Atunci Lukács a trimis la dânsul pe fostul ministru președinte Khuen-Héderváry ca să stăruie pe lângă dânsul și să-l capaciteze, *să nu demonstreze în contra guvernului, prin neparticiparea la ședințele camerei.* Cu prilejul acesta Zichy i-a declarat și lui Khuen, că nu voeste să se identifice cu politica teroarei. În fața acestei declarații hotărâte Khuen l-a rugat, că *deocamdată să nu-și deie demisia din postul ce-l ocupă.* Iată cuvintele lui Khuen:

— *Rogu-te, dacă voiești să părăsești cabinetul, cel puțin să nu o faci aceasta imediat, fiindcă în cazul acesta s'ar produce o confuzie generală în întreg partidul guvernamental.*

El (Zichy) a primit propunerea lui Khuen însă numai sub condițiunea, că la toamnă Lukács va face pacea cu orice preț și, că parlamentul să-și continue activitatea însă fără poliție, fără jandarmerie și fără regulamentul camerei octroate a lui Vadász, ceea ce Lukács a și promis.

În cursul verei însă Zichy s'a convins, că Lukács nu voeste pace, ci, din contră, va continua tactica inaugurată la 4 Iunie și, că prin răpirea de mandate voeste să-și asigure domnia. Din cauza aceasta el (Zichy) s'a hotărât că se va prezenta înaintea M. Sale monarhului, căruia îi va desvăli totul.

Zis și făcut. Zichy a plecat la Ischl și s'a prezentat în audiență la monarhul, *destăinuindu-i fără înconjur starea reală a situației și atrăgând atențiunea M. Sale asupra urmărilor păgubitoare ale absolutismului și a octroismului actual și viitor.* Aducându-i-se la cunoștință că Lukács și Tisza voesc să continue terorismul parlamentar M. S. a rămas foarte surprins. *Iar când Zichy a comunicat M. Sale, că Lukács tot prin octroism, adecă prin oprirea opoziției cu ajutorul baionetelor intenționează să treacă prin cameră și reforma electorală — surprinderea M. Sale era indescriptibilă.* La acestea M. Sa a răspuns lui Zichy următoarele:

— *De ministru, cu prilejul când biroul camerei s'a prezentat la mine i-am spus lui Tisza,*

că „răsplata cea mai frumoasă a activității d-tale va fi aceea, când vei restabili capabilitatea de muncă a camerei”, adecă, că la toamnă să fie ordine în parlament. Monarhul a declarat lui Zichy că la nici un caz *nu va tolera să se ocireze o lege atât de importantă și poporală, cum este reforma electorală. Chiar și din considerare față de situația internațională e necesar, că parlamentul să poată lucra în mod cinstit și în liniște.*

Contele I. Zichy a rugat pe M. Sa, să-l absoalve din postul de ministru. M. Sa nu i-a primit însă demisia, ci l-a rugat pe Zichy să rămână la postul său cel puțin până când delegațiunile vor vota bugetul comun, iar parlamentul ungar va vota bugetul ordinar.

În modul acesta a istorisit ministrul Zichy în consiliul de miniștri decursul audienței sale la monarhul.

În sfârșit a declarat, că el numai până la octoarea bugetului își va ține portofoliul, iar de aci încolo nu se va solidariza cu aceia cari voesc menținerea teroarei.

Ministrul președinte cu fața palidă a ascultat vorbirea lui Zichy iar ceilalți miniștri se priveau ca stupefiați, nemai putând să-și deschidă gura nici unul. Singur numai Lukács a încercat să-l capaciteze pe Zichy ca să abstea dela hotărârea lui.

— *Despre aceasta nu se mai poate vorbi, a răspuns Zichy. Dela darea de seamă din Aiud ni s'au despărțit căile.*

Membrii inițiați ai partidului guvernamental sunt convinși despre apropiata apunere a domniei păcătoșului duumvirat Lukács-Tisza și, că deodată cu ieșirea lui Zichy din cabinet va începe procesul de descompunere a partidului guvernamental.

În cercurile politice se vorbește cu siguranță că după votarea bugetelor comune și ungar guvernul își va da demisia.

Populația României

1901—1911.

Direcțiunea statisticii generale din Ministerul Agriculturii și al Domeniilor a publicat în „Monitorul Oficial” datele definitive asupra mișcării populației României în cursul anilor 1901—1911. Tablourile statistice sunt însoțite de un foarte luminos raport al dlui Colescu directorul serviciului statistic în care se cuprinde o analiză a cifrelor obținute.

Dăm și noi câteva din aceste date din care se poate vedea puternica vitalitate a populației române din regat, care face din România una din țările cu cea mai mare putere de sporire din Europa.

Natalitatea.

La 299.780 suflete s'a înregistrat o mortalitate destul de slabă de 179.076 decese. Diferința dintre aceste două cifre reprezintă cel mai mare excedent de nașteri din câte s'au înregistrat până acuma.

Până acum au fost numai trei ani și anume: 1904, 1906 și 1910 în care excedentul natalității asupra mortalității s'a ridicat peste 100.000.

Pe anul 1911 a atins cifra de 120.794 suflete. Acest fenomen se datorește creșterii considerabile a natalității care a atins — cum am spus — aproape 300.000 suflete. Față cu anul 1910 ea arată un surplus de 26.000 adică aproape 40 procente, iar în raport cu mijlocia decenală 15 procente.

Din cifra de 299.870, din care 154 mii băieți și 145.5 fete.

Cifra de născuți este cea mai mare ce s'a înregistrat până acum la noi. Din totalul acesta al născuților 250 mii adică 86.5 la sută a provenit dela sate și 40 de mii sau 13.5 la sută dela orașe. Cum, populația noastră se împarte în 82 la sută la țară și 18 la sută la orașe, se vede clar că mortalitatea la orașe e mai mică decât cea dela țară. După religie, născuții se împart:

283.709 sau 94.6 la sută ortodoxi, 6969 sau 2.3 la sută mozaici, 5490 sau 1.8 la sută catolici, 1729 mahometani, și restul de alte religii. După protecție avem: 287.722 Români, 4579 străini și 7569 fără protecție. Natalitatea, a fost de 43 (la mie de locuitori), pe când media precedentilor zece ani e numai 35.7 la mie.

Căsătorii și divorțuri.

În anul de care ne ocupăm s'au contractat 74.542 căsătorii, față de media de 58.313 media precezentului deceniu. Din totalul acesta 62 mii căsătorii sau 83.2 la sută s'au contractat la sate și 12.503 la orașe, reprezentând 16.8 la sută. Proporțional, înmulțirea căsătoriilor a fost mai mare la sate. După religie, căsătoriile se împart în: 141 mii sau 95 la sută ortodoxi, 3608 sau 2.4 la sută mozaici, 3182 sau 2.1 catolici și restul de alte religii.

Divorțurile au ajuns la 3029 față de 2874 în anul precezent. În comunele rurale s'au înregistrat 2135 divorțuri, sau 71 la sută, iar în cele urbane 894 sau 29 la sută.

Mortalitatea.

Totalul deceselor a fost de 179.076 față cu 168.376 media deceniului precedent. Din acești morți 93.988 au fost bărbați iar restul de 85.088 femei.

După felul populației decese se repartizează în: 146.868 sau 81.5 la sută înregistrați în comunele rurale și 32.212 sau 18.5 la sută în comunele urbane. Dacă apropiăm aceste procente de acelea care exprimau la 1899 repartiția populației în urbană și rurală, găsim — admițând că aceeași repartiție ar fi și astăzi — că sub raportul mortalității, contribuțiunea orașelor este proporțională cu populațiunea, în timp ce coeficientul natalității a fost inferior. Cu alte cuvinte la o natalitate redusă corespunde o mortalitate accentuată; acești doi factori fac ca excedentul născuților să fie mult mai mic în orașe decât la sate.

O grupate sumară a morților după vârstă, ne pune în evidență mortalitatea infantilă. Din totalul morților înregistrați în 1911, am avut 59.006 copii până la un an împlinit; această cifră reprezintă aproape 33 la sută. În grupa a doua a copiilor dela 1—5 ani s'au înregistrat 36.118 morți sau 17 la sută. Amândouă aceste grupe, reprezentând copii mai mici de 5 ani, însumează 50 la sută, cu alte cuvinte jumătate din numărul total al morților îl aduce pătura infantilă.

O a treia grupă cuprinde femeile dela 5—15 ani și bărbații dela 5—18 ani; aici s'au înregistrat 13.035 morți sau 7.2 la sută. Grupa a patra cuprinde adulții dela 15 și 18 până la 40 de ani și însumează 23.126 morți sau 12.8 la sută din total. În fine în grupa persoanelor mai mari de 40 de ani, s'au înscris 53.491 morți, adică 30 la sută.

În comparațiune cu anul 1910, procentele mortalității sunt mai ridicate la copii: 50 la sută față de 47.8 la sută.

După religie, morții s'au divizat astfel: 168.283 sau 94 la sută ortodoxi, 4173 sau 2.3 la sută mozaici, 3835 sau 2.1 la sută catolici, 1391 sau 0.7 la sută mahometani și restul de alte religii. Marea majoritate a morților este luată din pătura ortodoxilor și tot aceștia au contribuit în cea mai mare parte la sporul constant în 1911.

Excedentul după condițiile populației.

Excedentul nașterilor față de decese a fost de 120.794 unități. După localități el se desparte în 112.776 unități sau 93.3 la sută pentru sate și numai 6.7 la sută pentru orașe.

Așa dar, o populație, ca cea orășenească, care reprezintă 18 la sută din totalul populației țării, a contribuit numai cu 7 la sută la spor.

După sex, excedentul se împarte m. 60.357 de sex masculin și 60.437 sex feminin, așa dar sexele au contribuit în proporții aproape egale.

După religie deosebim: 115.426 unități provenind dela ortodoxi, 2.796 dela mozaici, 1.655 dela catolici, 338 dela mohamedani, etc. Contingentul ortodoxilor este deci covârșitor.

După cum se vede, anul 1911 a fost unul din cei mai favorabili mișcării populației

noastre. Numărul ridicat al căsătoriilor și al nașterilor se datorează fără îndoială excelenței noastre stări economice.

Emigrări, imigrări. — Cifra totală.

Din datele statistice oficiale ar rezulta că la sfârșitul anului 1911, populațiunea României se ridică la 7.086.796 suflete. În 12 ani, dela ultima numărătoare efectuală în 1899 populațiunea regatului a crescut cu 1.100.000 de suflete.

Direcțiunea statistice generale din ministerul agriculturii și al domeniilor crede însă că această cifră este inferioară realității, pentru că nu cuprinde populația fluctuantă, adică emigrările și imigrările de străini care trebuie să se ridice deasemenea la cifre importante.

Iată câte cifre care arată, excedentul imigrărilor asupra emigrărilor.

In 1905 excedent de	35.311 indivizi
In 1906 excedent de	45.072 indivizi
In 1907 excedent de	29.365 indivizi
In 1908 excedent de	13.369 indivizi
In 1909 excedent de	24.175 indivizi
In 1910 excedent de	11.534 indivizi
In 1911 excedent de	19.225 indivizi

Rezultă din aceste cifre că numai în ultimii 7 ani populația României s'a ridicat cu 178.051 străini intrați în țară. Dintre acești străini cei mai mulți sunt români veniți din țările subjugate.

Astfel după toată probabilitatea populației României actualmente de 7.250.000 de suflete.

După adunarea desp. Sătmar-Ugocia dela Ardușat.

— Corespondență ocazională. —

Borlești, August 1912.

Un record.

În fața primejdiei mari, în care ne aflăm mai ales noi Români din Sătmar — am gândit, că adunarea despărțământului, ținută în 11 August, va fi o manifestare grandioasă a sentimentului național. Adunare a fost, dar nu așa cum am contemplat eu. La puține adunări culturale, am văzut o afluență mai mare de popor, ca acum la Ardușat. Numărul participanților din împrejurime se poate evalua la 2000. Un record, de care putem fi mândri — sătmărenii. Intelectualii încă au participat în număr cât de mare; dar mi se pare că poporul a fost tras la această serbare culturală mai mult de dragul ospățului, ce i s'a pregătit cu prilejul botezului școlii noi, iar intelectualii, în partea cea mai mare, au venit de dorul petrecerii, ce s'a aranjat de cu seara. S'a dovedit și de astă dată zicala: satul arde, baba se piaptână.

O observare foarte instructivă s'ar putea face dacă s'ar lăsa de-o parte — la asemenea împrejurări — petrecerile. S'ar vedea atunci câți sunt aceia cari se interesează în adevăr de cultura poporului român.

Neglijarea școlii și Lipsa de control.

Un arhieru de ai noștri a spus cu drept cuvânt, într'o conferință că răul zace în noi. Am lăsat să treacă timpul, și n'am cultivat simțul național în poporul nostru, mai ales noi, cei din dieceza gr. cat. a Orăzii. În Sătmar avem un popor cucernic, devotat religiei greco-catolice, cu care însă anevoci poți face politică națională. Clădit-am biserici pompoase, case parohiale frumoase, — dar nu ne-am gândit la școli confesio-

nale decât numai atunci, când într'o bună dimineață ne-am trezit cu o școală de stat în comună. Când a fost vorba de a zidi o biserică, poporul a fost gata a-și vinde boul sau vaca din jug, iar când era lipsă de o școală se provoca la birurile multe și la sărăcia sa proverbială. E drept că împrejurările noastre au fost mai vitrege decât ale altora. Dușmanii noștri au procedat în mod sistematic cu nimicirea școlilor confesionale și cu ridicarea școlilor de stat. Au pus în lucrare întreg aparatul administrativ, ca să înstrăineze poporul de a nu da nici o lașcaie pentru școala confesională. Dar purtăm vina și noi preoții și învățătorii. Unde preotul era în bune legături cu învățătorul, lăsa în grija acestuia catechizarea, unde era în dușmănie cu el, de ura aceluia nu vizita școala ani de zile. Învățătorul fără control se ocupa cu elevii săi, atâta, cât îi venea la secoteală. Poporul numai atunci știa că are și el școală, când i se cerea plata învățătorului. Școala pentru el era numai sarcină, căreia nu-i vedea nici un folos — drept aceea n'avem de ce ne mira, că la cel dintâi prilej voiește să scape de sarcină. Referințele acestea, în vremurile mai noi, s'au înrăutățit. Preoții numai arareori predicau. Vara că-i cald, iarna că-i frig. De catechizat nici vorba, numai la școala de stat — pentru că acolo au fost plătiți. Într'aceea ne putem închipui ce isprăvi se făceau în școala confesională lăsată în grija Domnului și inspectoratului regesc. Din lipsa controlului s'au declarat cele mai multe școli din Sătmar — cu limba de pronunțare maghiară.

Calul Traian Preoții români și maghiarizarea.

Acestea rele, ce e drept au dăinuit și pe alte locuri, dar pentru dieceza Orăzii o mare nenorocire au fost parohiile rutene, moștenite illo tempore dela Ruși. Aceste parohii au fost pentru noi calul acela de lemn, ce l'au dăruit odinioară Grecii, Troienilor cu cari erau în război. La arondarea diecezelor după limbă, Muncaciul a primit parohii cu poporațiune română, ca Büköny, Dorog, Fejértó, Gelse, Pirise, Biri, Nagykálló, Nopkor, Kálósemjény, Királyháza, Szárazberek, și altele, aceste parohii s'au maghiarizat. Dieceza Orăzii nu numai că nu a valahizat parohiile rutene, ci acestea ni-au maghiarizat în partea cea mai mare familiile preoțești. Preoții noștri n'au băgat de seamă, ce primejdie formează pentru poporul nostru peregrinațiile dese ce le conduceau în persoană pe la mănăstirile rusești de dragul unor slujbe căpătate acolo. Odată numai, se treziră că strănille sunt pline de cărți „O hisii”, bisericile împodobite cu prapori, icoane străine de ritul nostru. Și ce e mai dureros nici afrontul dat preoților români, din partea Rutenilor, nu-i mai rețineau dela aceste întreprinderi lucrative. Ba contactul cu Rutenii ni-au maghiarizat sate întregi românești. Până nu se înființase institutul de fetițe dela Beiuș întemeiat de parohitorul Pavel, nu mai auziai verbă românească în familiile preoților din Sătmar și Bihor. Eram mândri, că ne vorbesc așa de frumoș: fetițele românește — însă nici aceasta lucrare de premenire nu dăinui mult. *Preoții noștri, ca și cum s'ar fi speriat de graiul românesc ce l'au introdus aceste vlăstare în familiile lor — sub pretexte de nimica au început din nou a-și duce fetițele pentru creștere la institute străine. Așa am așternut pat cald unul într'o formă altul într'altă formă pentru episcopia maghiară.* E adevărat, că credincioșii noștri, din dieceza Orăzii nici când n'au reclamat pentru sine slujba ungurească, afară de Macăul și Rutenii din Careii-mari. *Eu încă am fost preot într'o parohie maghiarizată și pot mărturisi cu inimă curată, că în 13 ani n'am observat nici cea mai mică înclinare a poporului spre slujbă ungurească.* Ba, m'a izbit foarte mult supărarea ce au arătat-o întotdeauna față de ori ce încercări de acest fel. De Rutenii din Careii am scăpat, rămâne Macăul, departe de noi, față Vlădica cu el ce va vrea, numai noi să rămânem în pace,

„Nos genere et sanguine Romani” ne-am pus toată încrederea în Roma, în acea Roma, care înainte cu câțiva ani a poruncit, că toate cărțile „O hisii” igne comburantur. Pentru a contrabalansa influența dezastruoasă a mănăstirilor rutene, Vasile al nostru, Dr. Lucaciu a zidit o mănăstire frumoasă în Șișesti, o biserică votivă „ss. Uniri”. E adevărat, că în cele mai multe cazuri peregrinațiile dela Șișeti erau imprăstiate de jandarmi, dar noi suntem dedați a ne ținea nu numai adunările culturale, ci și rugăciunile cu asistență de jandarmi. Ne-a părăsit Viena de mult, ne-a abandonat în curînd și Roma.

Confesionalism mult. — Naționalism puțin.

Ce va urma acum? În urma noastră potop. Poate că da, poate că nu. În Sătmar deși lierește ici și colea câte o scânteie a vieții românești, aceasta nu e efluxul creșterii noastre naționale, ci e urmarea șicanelor mari și mici ce le-au îndurat unul și altul dintre noi. Ne-am născut și am trăit în mediu străin. În fond ne lipsește și nouă și poporului cârmuit de noi — conștiința națională. *Am cultivat confesionalismul și am neglijat cultivarea simțului național în popor.* Primejdia zace în Sătmar în acea fatalitate, că poporul nostru se simte inferior șvabului sau iidanului, care știe vorbi ungurește cu domnia. A zis o vorbă foarte înțeleaptă, în conferința dela Cluj dl canonic Dr. Marc, că un popor bilingv e în decadență în contul limbei materne. Eu nu-mi fac iluzii în privința asta. Preoții și învățătorii rămași în parohiile anexate Hajdudorogului, dacă n'au făcut până aci minuni în comunele lor, să ne așteptăm la aceea, că de aci înainte nici atâta nu vor face. Poporul la auzul accentelor străine și-a boicota biserica, va face răsvrătiri, însă această rezistență numai acolo va avea sorti de izbândă, unde poporul e mândru, că e Român, unde-i dezvoltată în el conștiința națională, că el nu e turmă de oi, ce se poate vinde altui stăpân, și că nu Papa dela Roma, ba nici Stul Petru, de s'ar scula din morți n'are drept, de a-i impune o limbă străină. Și dacă acestora se mai adaugă și o maghiarizare forțată pe întreaga linie — atunci se vor repeta scenele de prin Maramurăș — unde poporul rutean spre a scăpa de preoții urgisiți, trece în masse întregi — la confesiunea greco-orientală.

Ce e de făcut.

Dieceza Orăzii prin înființarea diecezei maghiare suferă cea mai grea lovitură. Pierderea archidiecezei încă e simțitoare, — dar pierderea acesteia e disparentă față de parohiile cele mai bogate și mai frumoase ale Orăzii, între cari 22 curat românești. Ce motive a îndemnat pe Roma, că din trupul neamului românesc să sfărțice aceste 22 comune românești? Se zice, că a fost nevoie de ai da ceva formă acestei dieceze, tichnită în mod așa de artificial: ei da, cu ce drept au anexat noiei dieceze parohia ruteană din Oradea și Macăul din Cianad? Ne spune „Bulla papală” că credincioșii din aceste parohii vorbesc limba maghiară; însă în cele 22 comune vorbesc românește, pentru aceea nici S. Scaun n'a avut drept a face, ce a făcut, dacă logica mai are valoare în Roma. În fața acestor primejdii ce avem de a face? O premenire pe întreaga linie. Numărul parohiilor ni s'au redus cu 43. Ne-au rămas fondurile deocamdată neatinsse. N'avem lipsă nici de atâția preoți nici învățători. La primirea tinerilor la teologie și preparandie se poate face o selecțiune cât de bună. Pe la periferii și în locurile exprese să fie aplicați numai preoții și învățătorii cei mai probați. Dr. Florian Stan să fie trimis cel puțin la 2 ani odată să inspecționeze parohiile și școlile. Unde va da de neajunsuri, imediat să se îndrepte. Ce se poate mântui să se mântuiască. Că de nu ne punem la lucru, atunci ne săpăm mormântul și nouă și urmașilor noștri.

Biroul tehnic

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale.

:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

Să nu ne cugetăm, că primejdia a încetat, ba din contră tot se mărește. Doară mâncând vine apetitul. După o numărătoare nouă să nu dăm prilej oblăduirii unguerești de a afla nod în papură și a mai desface câteva parochii dela dieceza Orășii. În lături cu năimiții. Avem lipsă de preoți devotați cauzei românești. Biserica românească are să îngrijească nu numai de lucruri religioase, ci ea are un rol mare de împlinit, de a ridica întâiu conștiința națională și întipări spiritul necesar de jertfă, fără de care nu-este cu puțință unui neam a se ocupa cu probleme mari. Să nu desperăm. Ce contemplăm azi de rău, poate mâne se va prelăce un izvor de binefacere pentru noi.

Să ne organizăm și pe teren cultural. În adunarea despărțământului din 11 August dela Ardușat patru bărbați inimoși au propus înființarea alor trei despărțăminte în Sătmar. Teritoriul despărțământului e și prea vast, pentru a desvolta o activitate mai rodnică. Le subscriu propunerile acestor bărbați cu ambele mâni, însă cauza stăgnării n'a zăcut în aceea, că ni-au lipsit bărbații devotați cauzei. Șase teologi: Adrian Lupan, Simeon Anderco, Vasile Pop, Alexandru Pop, Iuliu Ardelean și Darabant au luat inițiativa în seminiarului din Oherla, că în feriile de vară să țină conferințe și nrelegeri populare în toate Duminecile începând dela Sătmar până la Baiasprie. Și din țara Oașului până în Ugocia. Zis și făcut. Osteneala acestor bravi tineri fu încoronată cu un succes strălucit. Afară de aceea, că a stimpărat setea după învățatură românească la atâtea suflete de bieți țărani, au sute de abonamente pentru biblioteca populară. Să ne punem pe lucru, cărturari, preoți și învățatori și să luminăm poporul. „Secerișul este mult, dar lucrătorii sunt puțini”, deci rugăm Domnul secerișului ca să scoată lucrători cât de mulți la secerișul său”.

Am de lăudat, cu acest prilej râvna poporului român din Ardușat, care a ridicat așa de frumos locaș de luminare culturale românești, drept aceea sfințirea școlii noi o am împreună cu adunarea despărțământului Sătmar-Ugocia „că îi cade bine bietului om, când vin domnii să-i vorbească”; dar nu pot trece cu vederea peste incidentul regretabil, ce s'a întâmplat cu un țaran din Ardușat în localul trecerei. Bietul de el, a avut voie a vedea, cum se petrec domnii, căci arare ori i se dă ocaziune a vedea așa ceva. Și țaranul nostru fu scos cu forța dintre domni*). Așa nu se face cultură românească. Odată la an își dă întâlnire clacul cu opinca și ne coborâm la vatra lui, ca să-l ridicăm la noi. Atunci ce rost mai are „Asociațiunea” pentru cultura poporului român?

G. S.

Românii din Bucovina.

II.

Școlile.

Se știe, că popoarele în diferite faze de dezvoltare au urmărit diferite curente de manifestare sufletească și au arătat diferite tendințe în spirit și gust. Acest fenomen de natură psihologică, determinat și de momente economice și politice, se întărește și de o constatare în domeniul sociologiei: că clasele intelectuale ale unui popor se perindă la conducere în diferitele faze ale evoluțiunii lui, și imprimă astfel un anumit caracter fiecărei epoce.

*) Dacă faptul relatat s'a întâmplat astfel constituie o rușine care denotă că așa numiții „domni” și-au usurpat titlul de „inteligentă” cu care se mândresc la orice ocazie. N. R.

Trecerea cărmei dela o clasă la alta, și așa, trecerea la o altă ordine de idei e o *criză* și se poate întâmpla în cuprinsul a două extreme: al pasivității și al unei încordate și conștii rezistențe. Când rezistența produce o luptă pentru hegemonie între două clase diferite, în acele momente se concepe cimentarea sau dărîmarea unei nații. Pentru că lupta se petrece într'o stare de sugestiune a mulțimii, accesibilă ori și cărei influențe și se lămurește abia cu învingerea unei părți. Și pentru că *pe urmă* vine judecata mulțimii și ceacece numim noi opinie publică, dar judecata mulțimii se trezește de odată în mijlocul unor întâmplări sau a unui efect cu un anumit caracter. Aici e greaua primejdie adusă de lupta, ce nu-și alege mijloacele.

Și se mai știe — ori și cât s'ar căuta să se ascundă adevărul — că la noi e o încordare între preoți și învățatori, că se poartă o luptă, că această „Plevnă internă” ne aruncă pe un povârniș foarte primejdios, pentru că nu poate avea un alt sfârșit decât distrugerea reciprocă și — proprie se știe că avem 270.000 de țărani neorientați și neștiutori de soartea, ce ne așteaptă, se știe că nu avem o clasă de mijloc, se știe că avem intelectuali în mare parte înstrăinați de ceea ce ne doare, se știe că suntem cu totul desorientați, se știe că ne cutropesc străinii pe zi ce merge și la fiecare pas — și celelalte toate, pe cari le cunoaște o lume întreagă, se știu, și le știm și noi.

Dar despre un adevăr se pare, că nu ne putem pătrunde: că Românii din Bucovina au un viitor atâta vreme, cât vor produce intelectuali mai mulți decât celelalte națiuni din țară, că singuri intelectualii unei națiuni o desrobesc sau o ingenunche. În multe rânduri s'a scris la noi și s'au publicat cărți întregi, că față cu străinii nu avem intelectuali. De aceea foile românești din Bucovina au publicat în numerele lor din urmă articole întregi de fond, din care pe lângă altele se desprind ca un strigăt cuvintele: Cătră școală, cătră lumină! De aceea mai mult decât ori și când ni s'a îndreptat privirea și nădejdea cătră școlile noastre, în cari mii de suflete tinere se deschid să primească lumina, în care va crește un neam.

Dar aici, dați-mi voie, să vorbească statistica, care singură în obiectivitatea sa merge atât de departe, că nu voiește să cuprindă vre-o ironie nici chiar la adresa naționalismului nostru, al Românilor din Bucovina.

In cele 515 școlile primare din Bucovina umbliă 35.135 copii români, 36.616 Ruteni, 10.485 germani 11.324 Evrei, 3618 Poloni, 1543 Unguri, 282 alții¹⁾. Sau în procente:

Români: 12.87% din întreaga populațiune română din Bucovina.

Ruteni: 12.02% din întreaga populațiune rutenă din Bucovina.

Germani: 16.01% din întreaga populațiune germană din Bucovina.

Evrei: 11.10% din întreaga populațiune evreiască din Bucovina.

Despre *Poloni* nu mi-am putut stabili un raport, deși aș fi dorit foarte mult, pentru că se importează încontinuu, și încontinuu câștigă teren în toate ramurile vieții publice.

Acum pentru a avea o legătură mai strânsă, trecem imediat la *școlile medii*²⁾.

Elevi: Români: 1610, Ruteni: 1660, Germani: 1154, Evrei: 2759.

Sau procente:

Elevi: Români: 0.59% din întreaga populațiune rom. din Bucovina.

¹⁾ Conf.: *Statistische Nachweisung über den ständer Volksschulen und Lehrer in der Bukovina.* Czernowitz, 1911.

²⁾ Conf.: *Vasile Grecluc*, Utragnismul la liceele (gimnaziile) românești din Bucovina. Cernăuți, 1912.

Ruteni: 0.54% din întreaga populațiune rutenă din Bucovina.

Germani: 1.77% din întreaga populațiune germană din Bucovina.

Evrei: 2.71% din întreaga populațiune evreiască din Bucovina.

Apoi la *universitate*³⁾.

Studenti: Români: 145, Ruteni: 140, Germani: 145, Evrei: 424. Restul alte națiuni.

Sau în procente:

Studenti: Români: 0.05% din întreaga populațiune rom. din Bucovina.

Ruteni: 0.04% din întreaga populațiune rutenă din Bucovina.

Germani: 1.62% din întreaga populațiune germană din Bucovina.

Evrei: 2.40% din întreaga populațiune evreiască din Bucovina.

Deoarece sociologia cunoaște numai calculul în procente ca unicul real la judecarea de progres și regres în viața unui popor, vom privi cele patru națiuni din Bucovina, despre cari vorbim, sub acest raport.

Și atunci vedem: *In școlile primare* Românii obțin locul *al doilea* — îndreptățit prin numărul locuitorilor.

In școlile medii și-au pierdut poziția și au lăscat pe treapta a treia, stăpâniți de jidani și germani.

În același desavantaj și aproape sub același raport se află la *universitate*.

Și, *iată, prima concluzie:* a lupta în contra unei *specii* de „cultură” germană, importată la noi prin toate vămile țării cu liberă trecere, și a lupta în contra distrugerii economice și a spiritului semit, introdus la noi prin toate ventilațiile politice, este o ironie muscătoare, câtă vreme realitatea ne va arunca în față cifrele de mai sus.

Și, *iată, a doua concluzie:* diferența între elevii români și cei evrei și germani e un multiplu, diferența între elevii români și cei ruteni e cu totul disparentă: totdeauna în cuprinsul cătorva *sute* de procent — acum. Asemănați însă — vă rog — starea morală a societății rusești și celei românești, și asemănați, vă rog, aceste două popoare, cum ni se prezintă ele astăzi, sub ori și care raport și fiecare va vedea icoana ce ne va da-o statistica din 1920.

Și, *iată, a treia concluzie:* Ori și la care popor, și mai ales la noi acum, unica posibilitate de regenerare ne-o prezintă școlile: primare, medii și universitatea. Însă agitația internă și nivoul, la care ne-am coborât cu sufletul, le sunt cu totul nepriincioase pentru o dezvoltare liberă și în măsura necesară. Alegeți deci cuvântul, care să trezească societatea noastră din adâncul imoral, în care doarme, și roștiți formula, care să rupă blăstăm, ce ne leagă ochii și mințile.

P. S. O mică rectificare la articolul trecut: districtul *Sirete:* Societăți: rom.: 14, rutene 31, evreești 3, germane 9, polic, și internaț. nu sunt.

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

³⁾ Conf.: Verzeichnis der öffentl. Verlesungen an der K. K. Franz Joseph-Universität zu Czernowitz im Wintersemester 1911/1912. Czernowitz.

Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Scrisoare din Șemniț.

In atențiunea maturizanților, cari voesc să urmeze la academia de silvicultură.

— Corespondență ocazională. —

An de an părăsesc școlile medii câteva sute de tineri români, deschizându-li-se înainte o viață cu totul necunoscută încă. Foarte mulți nici chiar d'pă matură (bacalaureat) nu-ți pot spune apriat, ce carieră au să urmeze. Îi vezi cu testimoniul în buzunar colindând dela un cunoscut la altul, cerând sfaturi și informațiuni. Multe i-se pun bieltului student în cale; cutare, sau cutare carieră nu se potrivește cu firea lui, sau nu-i convine, cutare i-ar plăcea, dar starea materială nu-i permite „luxul” acela de a-și satisface dorința. Cealaltă îi pare, apoi, că „nu se rentează”. Dupăce astfel le-a perindat în mintea lui pe toate de două trei-ori, îl vezi frânt și disperat. Ce să facă? Incotro să apuce?

Se apropie însă timpul și trebuie să se decidă într-o formă oarecare. Își calculează tot ce poate primi de acasă și de i-se va fi votat și vr'un stîpîndiu, sau ajutor își zice „Doamne ajută” și pleacă să-și cerce norocul.

Abia ajuns, însă, între noile împrejurări, nu arare-ori vede, că s'a înșelat, că socoteala de acasă nu corespunde realității, cariera, ce și-a ales din vre-un motiv oarecare, nu e pentru el. Atunci, de se mai poate, își schimbă cariera, iar de nu, rămâne să îndure cele mai mari mizerii și neajunsuri. Astfel de cazuri nu sunt rari între studenții noștri.

Iată de ce ar fi de lipsă un îndrumător pentru tinerime, iată pentru ce o revistă studentească se impune cu toată puterea.

În lipsa unei astfel de reviste mă văd, deci, îndatorat, ca de prezent pe această cale să dau unele lămuriri acelor, cari ar dori să vină la Șemniț.

Mulți vin aici fără să se cugete, că după terminarea studiilor, ce au să facă și fără să cunoască împrejurările de aici, dar mai ales următorul fapt, foarte important. Toate pădurile noastre, cu puține excepțiuni — au trecut încă în 1898 în administrarea statului; astfel cei mai mulți dintre românii, cari îmbrățișează silvicultura — așa e chestiunea și cu montaniștii — vor fi nevoiți să mănânce pâinea nu prea dulce a acestuia, dacă cumva neconvenindu-le nu vor trece munții, dupăcum a făcut de voie, de nevoie o parte mare a absolvenților de Șemniț.

În mâni românești au mai rămas până acum numai pădurile „Comunității de avere” din Caransebeș, cari sunt cultivate și administrate cu destul zel și cunoștință de cauză. Mai sunt apoi așa numitele domenii episcopiești, de cari dispun numai mitropolia din Blaj și episcopia din Oradea-Mare. Cel din Blaj, în urma extenziunii lui prea mici, abia poate da pâine la un silvicultor, domeniul din Oradea Mare are însă o extenziune de circa 100.000 jugăre catastrale (numai păduri), dar în privința administrării cam lasă de dorit. Aici în cadrele acestei mici scrisori îmi permit deci, fiind condus de cea mai sinceră iubire de neam, a atrage atențiunea celor competenți, ca să nu uite, că dânsii sunt numai posesorii și încă vremelnici ai acelei averi și prin neglijența lor să nu o ducă spre prăpastie. Domeniile românești trebuiesc îngrijite cu cea mai mare dragoste, ca în privința aceasta să nu li-se poată obiecționa nimic. S'ar putea lua ca exemplu „societatea căilor ferate austro-ungare” din Bănat, care e prima în toată țara, și care prin instalațiunile ei tehnice ridică valoarea lemnului întreit, ba chiar înzecit.

Să mi-se ierte această mică abateră, pe care am făcut-o fiind codus de cele mai curate intențiuni și să revin la obiect.

În ultimii ani s'a observat și în Șemniț, mai

ales la facultatea de silvicultură o foarte mare aglomerație, ca de altfel la toate carierile.

Considerând însă, că numărul locurilor vacante rămâne an de an același, rectoratul școlii superioare s'a văzut silit a lua măsuri spre împedcarea acestui rău. Se vorbește de „numerus clausus”, sau de introducerea didactului, care până acum necerându-se, încă a contribuit la aglomerarea îngrijitoare.

Să illustrez aceasta, prin date statistice: La silvicultură au fost înscriși pe anul 1911/12 în cursul IV 79, curs III 90, curs II 110, iar în cursul I 143 de ascultători. Unde e deci proporția între acești numeri și între cele 40—50 de posturi, cari din vacante pe an în oficiile statului. E o diferință mare aceasta, așa că nici trebuința privaților, mai ales peste 2—3 ani, nu va mai acoperi plusul, ce se observă cerescând mereu. Ne uitând apoi, că diploma la noi se poate obține numai după doi ani de practică, când trebuie făcută censura, cei, cari nu-și pot găsi post, vor rămânea numai cu absolutul, cu care însă nu pot face nimic.

Mi-am ținut de datorie a atrage luarea aminte a absolvenților de gimnaziu asupra acestei stări dela școala de silvicultură. Studii sunt de asemenea multe și nu ușoare, încât un student mai slăbuț, sau chiar mijlociu, ori, că nu poate face aici ispravă, ori, că trecând numai ca cănele prin apă, ușor poate cădea la concurs.

La facultatea de montanistică stările sunt favorabile, aglomerația e mai mică, iar români puțini (abia 5, pe când la silvicultură 27). Pentru cei cu tragere de inimă, dar capabili „se rentează”.

În ce privește traiul, nici aici nu e mai ușor, ca de pildă în Pesta sau Cluj, cheltuieli aceleași. Cei, cari ar dori să vie deci la Șemniț să fie cont de cele mai sus spuse.

Inscrierile se țin în 6 și 7 Octomvrie.

Un student de silvicultură.

Stilul românesc în Bucovina.

De-ai fi îndrăsnit să vorbești înainte de nu mai mult ca două decenii despre un „stil românesc”, ar fi ris o lume întreagă; ori cine cunoștea stilul gotic, stilul renașterii, stilul bizantin etc., dar despre existența unui stil specific românesc, fie în arhitectură, sau în arta decorativă nu se știa aproape nimic.

Și totuși de veacuri întregi își crestează ciobanul ardelean bâta sa, își împodobeste țărâmul muntean porțile sale umbroase cu maiestre cioplituri; pe bâta ciobanului, pe furca harniceii neveste, pe porțile dela casele joase țărănești, pe cămeșile săliștencelor ca și pe fetele frumoase de pe lângă Argeș, și nu mai puțin ouăle de Paști cu multă râvnă și migălos condeiate aflăm aceleași minunat de delicate combinațiuni de linii și culori de cele mai discrete nuanțe, aceiași sublimă manifestare a geniului poporului nostru, care ne îndreptățește să vorbim cu mândrie despre stilul nostru, stilul românesc.

Apostolii acestui stil românesc au fost pentru Bucovina profesorii dela școala de arte și meserii, în frunte cu merituosul director Ilie Veslovschi și harnicul dar prea modestul bănățean Ioan Pășlea.

În colecțiunea dlui director Veslovschi se află o ladă veche de două sute de ani, care a servit în primul rând ca model pentru executarea motivelor românești pe mobile; direcția aceasta sănătoasă a mai fost fecundată prin apariția albumului de motive românești a dlui Comșa, care a fost introdus în Bucovina de profesorul de sculptură Ioan Pășlea.

Ca orice lucru nou, a întâmpinat și introducerea motivelor românești la școala de arte și meserii din Câmpulung multe piedici și prote-

ste din partea acelor domni, cari azi, pocăiți, îmbrățișează cu ardoare ideea stilului românesc, a cărei sămânță au aruncat-o la noi inconteștabil domni Pășlea și Veslovschi.

Ne aducem cu drag aminte de mobilele românești, expuse la expoziția din București, executate în două feluri, unele cu încreștături și polihromate, altele cu motive românești.

În atelierul dlui profesor Pășlea a fost executată și splendida garnitură de mobile românești a dlui Modest cav. de Grigorcea.

Și în Ardeal nu a străbătut tocmai repede simpatia pentru motivele românești. Așa de exemplu a fost chemat în 1904 d. Pășlea la Sibiu, ca să ia parte la concursul scris pentru înzestrarea interiorului catedralei. Și cu toate că un om competent, ca domnul Dr. Petru Șpan zice despre planurile dlui Pășlea, ținute în stil românesc, că generațiunea viitoare ne va slăvi dacă vom accepta stilul dlui Pășlea (vezi „Telegraful Român”, 1904) totuși nu a fost primit d. Pășlea, pe motivul că ochiul nostru încă nu este îndeajuns deprins cu astfel de combinațiuni de linii și culori.

Trecând la vacanțele anului 1911 prin Câmpulung am vizitat atelierul dlui profesor Ioan Pășlea și am văzut părți din inconstasul menit pentru biserica cea nouă din Câmpulung împodobite cu motive românești între sculpturile aurite, în stil bizantin. E trist că nu a putut străbae, din cauza neprecipării celor dela guvern stilul curat românesc.

Putem fi mândri de acest mănuchi de bărbăți, cari sunt profesori dela școala Câmpulungeană și suntem convinși că colecțiunea de lucruri vechi a dlui director Veslovschi va fi un impuls la compuneri nouă pe terenul acesta.

Încă o dorință avem: d. profesor Stefureac e fericitul proprietar a unei colecțiuni de obiecte vechi de valoare marc. De ce nu le scoate d. profesor Stefureac din camera întunecoasă și le așează alături de colecția dlui Veslovschi? Noi credem, că e dator să o facă.

(„Vremea nouă”).

Criza din Turcia.

Arad, 24 August.

O știre primită de un ziar din Berlin spune că, guvernul otoman consideră propunerea contelui Berchtold de un amestec în afacerile interne ale Turciei și astfel nu voiește a o lua nici la cunoștință. Aceasta atitudine a Turciei oficiale va complica acțiunea propusă de ministrul de externe al monarhiei austro-ungare. Dealtcum presa din Paris, deși guvernul francez a aderat la propunere în rând cu celelalte Puteri, zi de zi aproape voiește a afla intențiuni ascunse în propunerea contelui Berchtold.

Albania e pacificată. Albanezii sunt mulțămiiți, că guvernul otoman le-a promis împlinirea pretensiunilor lor și bandele lor se resfiră în liniștea cea mai mare. Guvernului otoman i-a succes a restabili pacea internă și după declarația regelui Nikita e speranța ca și cu Muntenegru se va rezolvi chestia regulării graniței pe cale pașnică.

Tratativele de pace cu Italia continuă deși Turcia voiește a se arăta rezervată.

Turcia și propunerea contelui Berchtold.

Berlin.— „Localanzeiger” primește din Constantinopol: Guvernul otoman recunoaște buna

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, craci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

A. 33-50
Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi,
figle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălăie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru poduri
de beton cu construcție de fer și pentru
betonizarea trotoarelor.

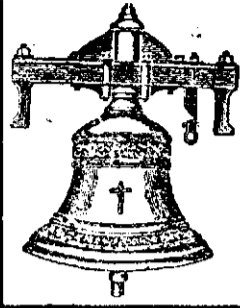
Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

[Ho 5—]

Fondat la 1840.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile
condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces.
și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte
clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se
face o economie de 20—30 percente la greutatea metalului. Reco-
mandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer,
priu a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și
cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Reco-
mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se
pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schim-
barea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimt gratis.

KNUTH
BUDAPEST VII.

KÁROLY
GARAY-UTCZA 6-10

Apaducte

Incălzire centrală
cu apă și aburi,
ventilatoare, aran-
jamente pentru fer-
bătore cu aburi și spălător cu aburi,
pompe, closete

KNUTH KÁROLY Inginer și fabricant, liferant de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. losif.
BUDAPEST, VII. Garay-utca 6—10 sz.

(E 268—20)

Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZEL-
LER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad,
piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier
modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la
cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri
întreite, când eu dau gratis un eufon de concert
fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duple
noui pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă ga-
ranță 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale
Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

(Re 103—30)

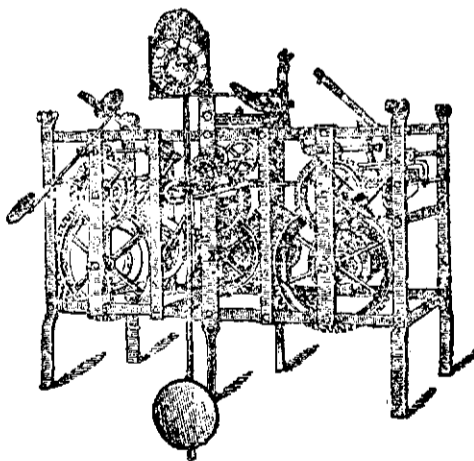
PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri mașini și lucrări de aramă.

Temesvár-Gyárváros,
Fő-utca 34.

OROLOGAGE de TURN
construcția cea mai nouă și
solidă pentru biserici și școli,
precum și reparaturile astor-
fel de orloage să efectueze
conștientios și ieftin. Prelim-
inare de spese gratuite.

Pregătește Mașini pentru
fabricarea de gheață, pentru
răcire, aparate de ars rachie
și fabricarea berei, apaducte
de mare presiune și reparațiile
necesare, cu prețuri ieftine.
La privirea lucrării se prez-
intă pe cheltuiala sa.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszében, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

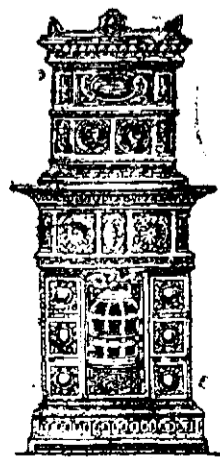
Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la
mărime naturală. Picturi renumite în
oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.
Fotografierea, copiilor executată
modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-
erul acesta în privința mărimii este primul
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-
grafia chiar și pe timp ploios.

Li 72—60

Cu deslușiri servesc.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că pri-
mește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu
prețuri convenabile și pe lângă servi-
ciu prompt și conștientios.

Schö 64—30)

Comandele se execută imediat.

Szokoly Sándor, farmacist Arad

După 1—2 întrebuințare desigur totfelul de pestrii, bube și pete : de spuzeală, roșată etc. de :

POMADA „Iris“ . 1.50 Cor.
CREMA „Iris“ . 1.— „
PUDRA „Iris“ . 1.— „
SĂPUNUL „Iris“ . —.60 „

veritabil expedează

Farmacia „IRIS“ a lui Szokoly Sándor, Arad

(vis-à-vis de biserica sârbească) și

Drogeria

Török Andor és T-sa

ARAD, Andrassy-tér n-rul 20.

[So 283—2]

Cluj, luna August 1912.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că am preluat

atelierul de croitorie

a firmei Petricăș și Anca din Cluj și bazat pe praxa mea îndelungată în primele ateliere din capitală mi-am aranjat atelier propriu în Cluj—Kolozsvár (piața Mátyás Király nr. 12) unde efeptuesc orice comande de vestminte pentru domni, în forma cea mai modernă, satisfăcând și cele mai rafinate gusturi. [Magazin permanent de materii engleze pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină bine croită. La comande peste 3 rânduri de vestminte merg în persoană în provincie ori unde.

Cu toată stima:

AUREL PETRICAȘ croitor

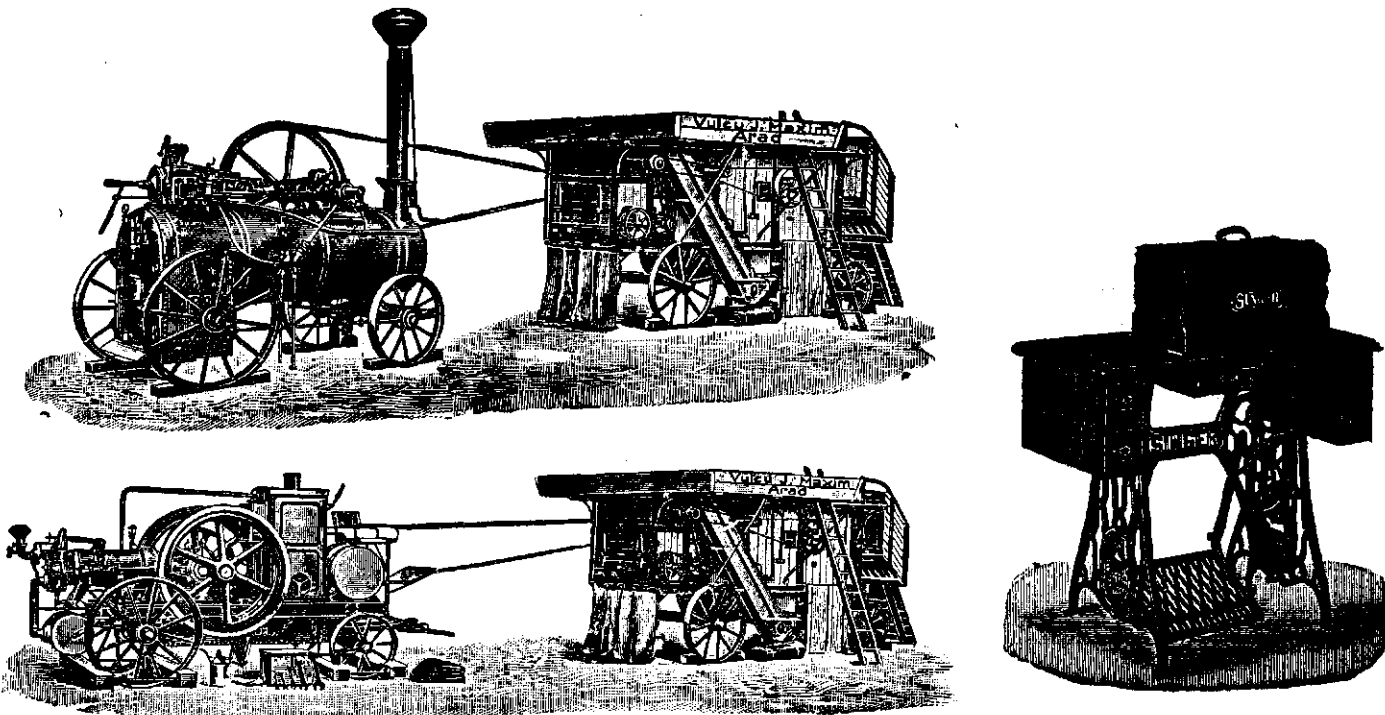
Pe 255—3

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinilor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vr 221—280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

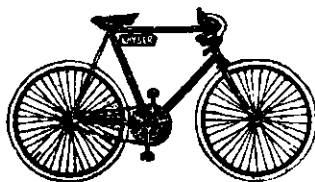
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blanări, mănușeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, clopoțele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

Fără agenți

GRAMOFONE;

Pathés cu marca „Engel“ Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plățire în bani gata și în rate.

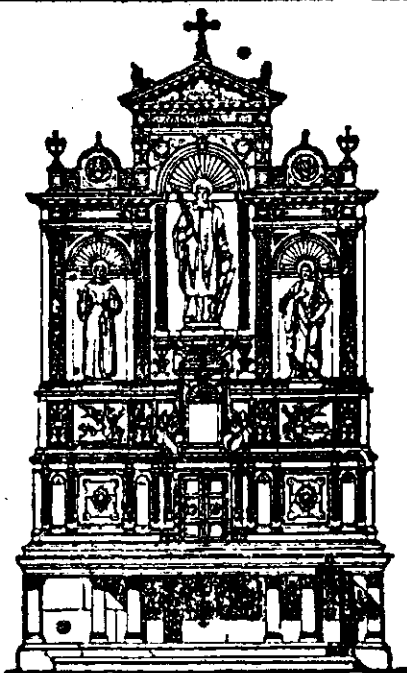
Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi. Garanție. Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mecanic.

(Zo 209—)

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: *leonostase și altare, statui de ipiatră șlemn, amvoane și sc. ne de spovedanie, Sierul Domnului, Grota Mariel de Lourđ, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț-curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 53—52)

Stofele alese de Direcțiune luate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 289—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plățire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infraoțel (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fina anului 1912.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor ou sfârșitul anului 1910 (foc	„	118,830.992.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă (viață	„	11,020.268.—
	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv.-társaság.)

Adresa telegrafică:
Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe! — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

(Ra 79—26)

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și ou legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CABAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

intenție a propunerii contelui Berchtold, dar nu o va primi, considerându-o de un amestec în afacerile interne ale statului otoman. Guvernul otoman va refuza de a o lua numai la cunoștință propunerea contelui Berchtold.

Răspunsul Rusiei.

Paris. — Ziarul „Temps” e informat din cercurile guvernamentale că, Rusia ar fi răspuns la propunerea contelui Berchtold. În răspunsul acesta e cuprinsă dorința Rusiei, ca toate naționalitățile, cari trăesc în Turcia să aibă favoruri egale, astfel ca deodată cu Albanezii și Bulgarilor, Sârbilor, Grecilor și Românilor să li se împlinescă pretensiunile naționale.

Conflictul cu Muntenegru.

Viena. — „Südslavische Korespondenz” publică din sursă bine informată următoarea declarație a regelui Muntenegrului: „Muntenegru nu voiește războiu cu Turcia. Poziția noastră e numai de apărare, dar trebuie să ne apărăm drepturile noastre și să respingem atacurile. Nesiguranta dela graniță a făcut necesară luarea de dispoziții militare, dar aceasta nu e o amenințare cu război, ci Muntenegru pretinde dela Turcia numai executarea regulării deja stabilite, a graniței. Noi dorim tot așa menținerea păcii, ca și Puterile, dar drepturile noastre trebuie să le apărăm.”

Viena. — Fruntașii malisorilor au hotărât a pleca la Scutari și să ceară dela guvern, împărțirea urgentă a armelor promise, temându-se că Muntenegrenii îi va surprinde ațărând teritorul locuit de ei.

Liniste în Albania.

Constantinopol. — Generalul Ibrahim Pașa a înștiințat telegrafice toate vilaietele, că albanezii se întorc la vetrele, după ce toate intruziunile au încetat. Din toate părțile Albaniei sosesc răspunsuri, că albanezii s'au împrăștiat mulțimi.

Salonic. — Guvernul a împărțit sume mari de despăgubire fruntașilor albanezi. O parte mai mică a acestor sume au fost de fapt împărțite între albanezi, ca să poată pleca, partea cea mai mare din bani fruntașii au ținut-o pentru ei.

Tratatul de pace.

Viena. — În cercurile diplomatice de aici se vorbește, că pacea între Turcia și Italia se va încheia cu toată probabilitatea cu următoarele condiții:

1. Italia nu pretinde ca Turcia să recunoască formal anexiunea Lybiei.
2. Turcia își retrage trupele regulate din Lybia.
3. Italia redă Turciei insulele ocupate din Marea Egeică pe lângă condiții, prin cari să fie asigurate interesele insularilor.
4. Turcia revocă ordinul de expulzarea italienilor din Turcia.
5. Turcia sistează vama de intrare de 100 procente impusă pe mărfurile din Italia.

Paris. — Ministrul de externe al Turciei Nurdunghian a declarat raportorului din Constantinopol al ziarului „Matin” următoarele:

Conflictul din Turcia și Italia nu numai păgubește ambele țări, ci întregă Europa și Puterile ar răsufla ușorate, dacă s'ar încheia pacea. Dar timpul încă nu e de așa fel, ca Puterile să intervină.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 August n. 1912.

Strălucitul succes al unui medic român la Paris. Ziarele din România aduc vestea unui strălucit succes, repurtat de tânărul savant, Dr. C. Leonte, fiul ilustrului chirurg din București și al marelui conducător al cauzei Românilor macedoneni.

D. Dr. C. Leonte a reușit în chip admirabil să facă o altuire osteo articulară, într'un caz foarte complicat. D-sa a comunicat rezultatul observațiilor sale la Societatea de chirurgie din Paris.

D. Dr. Tuffier, bazându-se pe observațiile distinsului medic român, a făcut societății un raport plin de elogii la adresa dlui Dr. C. Leonte.

„Rezultatul obținut de către colegul nostru din București, zice d. Tuffier, merită de a fi semnalat. Trebuie să observăm referitor la aceasta succesul operației și succesul therapeutic considerat mai ales din punct de vedere al lungii durate.”

Rezultă din observațiile, dlui Dr. C. Leonte, că altoirea s'a făcut la al cincelea metacarpian. Este vorba transplantare care în partea suferindă a individului, a unei bucăți sănătoase, luate dela un alt individ. Operația făcută într'o regiune foarte complicată, tocmai în palma mâinii, între degete și încheietură, este foarte delicată. Ea a reușit de minune astfel că mișcările sunt absolut libere în noua articulare.

Acest succes care dovedește încă odată progresele științei române și însușirile superioare cu care neamul nostru este dotat, nu poate decât să ne bucure.

Felicităm din inimă pe d. Dr. C. Leonte, care calcă cu atâta siguranță pe urmele strălucite ale părintelui său.

Concertul artistei Dora V. Lepa. — Ni-se scrie: Constatăm cu multă bucurie și satisfacție, că publicul românesc din Lipova și jur manifestă un interes deosebit față de evenimentul artistic care va avea loc în 15 (28) August a. c. (Adorm. Născ. de Dumnezeu) în Lipova, când publicul românesc va avea fericitul prilej să admire frumusețea și să se desfăteze în dulceața cântecilor românești pe cari le va reda cu o admirabilă artă distinsa noastră artistă d-șoara Dora V. Lepa, eminenta elevă a conservatorului de muzică și artă dramatică din București. Cu acest prilej își va da concursul și reuniunea română de cântări „Doina” din Lipova sub conducerea dibaciului inv. Iuliu Putici.

Bogatul program al acestui concert este următorul:

1. a) Motto.
- b) „Pribeagul”, de Flechtenmacher, cor exec. de reuniunea „Doina”.
2. Aria „Pajulin” din opera „Hugenoții”, de G. Mayerbeer, solo cântat de d-șoara Dora V. Lepa, soprană legeră.
3. „Danse — Espagnole”, de Moskovsky, exec. la pian de d-șoara Eleonora Luca.
4. Aria „Rossinei” din opera „Barbiero de Sevilla”, solo cântat de d-șoara Dora V. Lepa.
5. „Doină doiniță”, de Vorobchievici, cor executat de reuniunea „Doina”.
- 6 a) „Doina Oltului”, de Vasiliu;
- b) „Doina Cucului”, de dna M. Herescu;

c) „Ochii albaștri's drăgălași”, de E. Caudella;

d) „Spune mândro-adevărat”, de T. Prediceanu, și

e) „Mândruliță de demult”, de G. Dima, solo cântate de d-șoara Dora V. Lepa.

„Farmacistul”, comedie într'un act și „Domnul și dna Popescu”, jucate de către o grupă de intelectuali din Lipova.

Din parte-ne îndemnăm publicul românesc să ia parte în număr cât se poate de numeros la frumoasa serbare românească din Lipova, manifestând astfel dragostea și iubirea față de arta românească și răsplătind ostenețele unei distinse artiste, fiica acestor plaiuri.

O artistă română. În librăria națională din Orăștie sunt expuse 26 tablouri pictate în oleiu de d-na Aurora Neamțu absolventă a institutului Oteteleșian din Măgurele. Aceste tablouri reprezintă anumite tipuri românești din Ardeal și din Tară, apoi frumoase peisaje lucrate pe pânză în colori naturale.

Aceste picturi sunt parte originale, parte copii, lucrate cu o adevărată măiestrie artistică, mai ales peisajele, cari redau natura în forma ei cea mai frumoasă și totodată maiestruoasă.

Din tablourile expuse cele mai însemnate sunt: Așteptându-l. Intâmbirea, adevărate tipuri românești lucrate cu atâta pricepere artistică, încât farmecă pe privitor, în dosul persoanelor peisajele frumoase tradează penelul măiestru al d-nei Aurora Neamțu. Dintre peisaje amintesc cele mai frumoase, ca: Apusul de soare, Răsăritul lunei, înbinate cu câte un lac, sau apă, unde se resfrâng razele soarelui sau lunei cu atâta dulceață, pe care numai o artistă ca ea poate să ne prezinte.

Afară de aceste sunt frumoase originalele: Trecătoarea, Pe gânduri, În câmpul cu flori, precum și copia Din Venetia.

Din munca prestată de dânsa se vede dexteritatea și talentul ei artistic pe care cred, că cei în merit o să-l știe aprecia îndeajuns. — Un privitor.

Vizita contelui Berchtold la Sinaia. Din București ni-se telegrafiază: Pentru vizita contelui Berchtold și a soției lui la Sinaia s'a stabilit următorul program: La sosire înălții oaspeți vor fi primiți la gară de aghiotantul S. Sale Regelui, care îi va însoți până la castelul Peleş. La prânz se va da un Dejeuner în castel, iar seara va avea loc un prânz de gală cu 40 de tacâmuri, la care sunt invitați toți ambasadorii străini și miniștri României. La 9 ore seara va avea loc un concert, la care au primit invitații 80 de persoane. Duminecă prim-minstrul Titu Maiorescu va da în onoarea oaspeților un prânz în „Palace Hotel”, iar seara în aceiași zi contele Berchtold va pleca din Sinaia.

Cununie. Miercuri în 28 august st. n. (Ad. Maicei Domnului), va avea loc în biserica gr. or. română din Arad, cununia d-șoarei Lucreția Ursu, fca măiestrului român Mihai Ursu, cu dl învățător Milan Ilin. — Sincere felicitări!

Un nou teatru în Atena. În Atena s'a construit un mare teatru după modelul teatrelor vechi. Se vor reprezenta în acest nou templu al artei tragediile clasice. Cheltuielile vor fi susținute prin subscripție publică de către bogătașii din Athena și străinătate. Eleonora Duse, Duncan cum și Mouncey-Sully au promis colaborarea la opera pe care vrea s'o înfăptuiască noul teatru din Atena.

Mulțămită publică. Subscrisul în numele comunei noastre Cebza (cottul Torontal) îmi exprim profunda mulțămită Ilustrei Doamne Maria Șerban de Voila și Damelor rom. din Făgăraș, cari au binevoit a colecta și trimite obiecte d'ale îmbrăcăminte pe seama nefericiților inundați din comuna noastră. Dumnezeu să le răsplătească însutit fapta nobilă, rugân-

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

(Le 149—30)

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central:

Budap' sta VI, Nagymező-u. 19. Telefon

126—41.

Mare magazin de plăci uscate de ghips.

du-l totodată, ca pe Ilustra Doamnă și P. T. Damele rom. binefăcătoare să le trăiască la mulți ani cu bine și cu sănătate!

Profesor de istoria Românilor la Cernăuți. *Catedra de istoria Românilor la universitatea din Cernăuți, unul din cele mai însemnate postulate culturale ale fraților noștri bucovineni, a fost activată -- dacă nu în întregime -- măcar în parte. Vom avea așa dară la universitatea din Cernăuți în loc de o catedră pentru istoria Românilor, una pentru istoria popoarelor din Europa sud-estică, iar istoriei noastre i se va da o considerație deosebită. Profesor extraordinar pentru această nouă catedră este numit tânărul docent, dl Dr. Iancu Nistor, unul din puținii istorici de seamă pe cari îi are neamul nostru. Trimitem meritosului învățat sincerele noastre felicitări la noua sa numire, dorind ca din catedra ce-o ocupă să facă avon de propovăduire a culturii și științei românești.*

Flota aeriană austriacă la manevre. După cum s'a anunțat la manevrele din anul acesta cari vor avea loc în Septembrie, flota aeriană va avea un rol important. După cum ni-se anunță din Viena pe câmpul de aviație dela Wiener Neustadt se fac pregătiri pentru transportarea aparatelor de sburat la Mezöhegyes. Pentru manevre vor fi întrebuintate 18 aeroplane sistem Etrich cu 30 piloți și un aeroplan sistem Lohner, care are forma de săgeată și cu care locotenentul Blaschke a câștigat recordul de înălțime la concursul internațional de aviație din Viena. Flota aeriană la manevre va fi pusă sub comanda vicecolonelului Uzalec și va fi împărțită în trei grupuri. Comandantul grupului prim va fi căpitanul Petroczy, la al doilea locotenentul Blaschke și la al treilea locotenentul Miller.

Pentru transportarea aparatelor de sburat pe terenul manevrelor se vor construi trăsuri speciale militare astfel că pentru fiecare aparat vor fi două trăsuri, una pentru motor și alta pentru celelalte părți ale aparatului.

Victoria fosta regină a Angliei și regele de Dahomey. Într'o sală din Londra unde se vindeau mai multe curiozități a eșit la licitație și o umbrelă din Africa de apus.

„Pall Mal Gazette” povestește că o umbrelă de acest fel a fost oferită reginei, în dar, de către regele Dahomey-ului, dimpreună cu mai multe lulele dahomeyene, tutun dahomian și niște stofe de culoare izbitoare.

Regele negru se plătise prin aceasta în chip galant de niște daruri care i le făcuse regina Angliei, cadouri care constau într'un cort, o pipă de argint și două discuri de argint.

Cu privire la aceste daruri monarhul african peste câțva timp a făcut următoarele:

„Cortul este foarte frumos, dar e cam mic; luleaua de argint nu este atât de bună ca vechea mea pipă de pământ roș, cu tubul de lemn; țin mult la discuri dar nu sunt destul de mari spre ale putea folosi ca scutiri.”

„Când regina îmi va trimite alte daruri spun-e-i că cea ce-mi place mai mult e o trăsură cu doi cai.”

Alegările de cai din Budapesta. În ziua a 7-a premiul cel mai mare de 10,000 de franci, Handicap, a fost câștigat de iapa unui Român din regat, d. Negroponte. Biruința acestei iepe a fost o surprindere pentru lumea, care credea că alți cai au să ajungă mai întâi la țintă.

Inscrierile la universitatea din Budapesta. Pentru semestrul prim 1912—1913 inscrierile durează dela 1 până la 12 Septembrie. Acei studenți cari sunt împiedecați să se prezinte la acest termen, se pot înscrie în urma unei petiționări până cel mai târziu în 14 Octombrie. Petițiile (rugările) pentru liberarea de banii colegiali se pot înainta până la 12 Septembrie, iar voluntarii chiar până în 8 Octombrie. Banii colegiali pentru un semestru sunt 75 cor., iar taxa pentru înscriere este de 10 cor. 20 bani.

Prietinia lui Mutsuhito cu Papa Piu al X-lea. Răposatul Mikado era în bună prietinie cu Piu al X-lea.

Origina acestei prietinii se datora pasiunii

care o avea răposatul Mikado pentru autografe.

Împăratul japonez avea o mare dorință de a număra în colecțiile sale un autograf al Papei. Un episcop misionar îi dăduse o fotografie a Sfintei Sale, dar aceasta nu-l satisfăcea pe imperialul colector. Dorința lui Mutsuhito a devenit atât de vie încât într'o zi s'a pus și i-a scris Papei exprimându-și dorința.

Scrisoarea a produs la Vatican mare încercătură. Nimeni nu știa acolo limba japoneză, iar Mikadoul care nu cunoștea decât limba lui materră scrisese așa cum știa. Însfârșit s'a găsit cineva care a tradus scrisoarea, după care Papa s'a executat cu multă bunăvoință scriindu-i o scrisoare prin care mulțumea pentru toleranța cu care sunt tratați catolicii.

Autograful Papei a fost unul dintre acelea cu care Mutsuhito s'a mândrit mai mult ca cu oricare altul. De aci a pornit apoi relațiile de prietinie dintre împărat și Papa.

Un hoț ales procuror. Un hoț de trenuri, A. Jennings după o campanie electorală dintre cele mai pitorești, a fost ales procuror de district în statul Oklahom (Statele-Unite), contra a șase concurenți. Jennings, care ispășea o pedeapsă de zece ani închisoare când a fost amnestiat de președintele Roosevelt, a cucerit pe alegători povestindu-le istoria mișcătoare a isprăvilor lui și i-a convins mai cu seamă prin acest argument iresistibil.

„M'au prins, dar acum ambiția mea este să dovedesc că pot să fiu un funcționar onest. Un hoț de trenuri care se face om de treabă face mai mult decât un funcționar public care fură poporul sub masca respectabilității.”

Iubileul regelui Bulgariei. Din Sofia se anunță: Iubileul de 25 de ani de domnie a regelui Ferdinand s'a celebrat în mod solemn la Tirnova Joi în 2/15 August. Regele, regina, principii de Tirnova și de Preslav, principele Eudoxia și Nadejda cu suite a sosit la Tirnova cu un tren de curte Joi dimineața 2 August. Au sosit de asemenea la Tirnova cu trenuri speciale, corpul diplomatic, consiliul de miniștri, președinții și vicepreședinții Adunării naționale, reprezentanții celor mai înalte instituțiuni ale statului, membrii deputațiunei care acum 25 de ani a înștiințat pe regele Ferdinand despre alegerea sa la tronul Bulgariei, precum și alți invitați.

Solemnitatea a fost anunțată prin 31 lovituri de tun; clopotele tuturor bisericilor sau sunat pe când cortegiul se ducea dela gară la câmpul dela Marno-Pole. Primarul și consilierii comunali din Tirnova au salutată pe regele în fața arcului de triumf ridicat la Marno-Pole. La orele 7 jumătate dimineața o slujbă religioasă a fost celebrată la Marno-Pole. Sfârșitul Te-Deumului a fost anunțat prin 31 lovituri de tun. Apoi trupele garnizoanei au fost trecute în revistă.

La sfârșitul acestei parade a avut loc, într'un pavilion ridicat special, o recepțiune solemnă: corpul diplomatic, președintele Sf. Sinod, mitropolitul din Tirnova etc., au felicitat pe rege. La ora 1 după amiază, dejun în sala ședințelor societății „Nadejda”. După amiază, serbări populare. Seara orașul a fost iluminat. Reîntoarcerea la Sofia s'a făcut seara, prin trenuri speciale.

Un Te-Deum a fost celebrat în toate orașele și comunele Bulgariei; reviste militare au avut loc în toate garnizoanele, precum și serbări populare și iluminațiuni.

Inventatorul umbrelei. Neobservată a trecut a 200-a aniversare a nașterii inventatorului umbrelei. Și cu toate acestea invenția aceasta nu este de loc de așa natură ca să permită ignorarea memoriei aceluia care ne-a dat un mijloc de apărare contra ploii și contra arșiței soarelui. Inventatorul umbrelei se numea Ionas Hanway, născut în 12 August 1712. La vârsta de aproape 50 de ani, în anul 1760, Hanway a eșit pentru prima oară cu umbrela sa în străzile Londrei. Fără să știe că umbrela inventatorului era foarte primitivă, avea o greutate enormă și dimensiuni cam exagerate, dar apăra destul de bine pe inventator de interminabilele ploii din capitala Angliei.

Curând după moartea lui Hanway umbrela a găsit mulți adepți și așa se făcu că mai întâi în Anglia și apoi și în Franța, oamenii au început să se servească de ea.

O invenție militară. D. administrator căpitan C. Popescu din regim-ntul 5 Vlaşca, în România, este inventatorul unui fanion de semnalizare pentru telegrafia optică în timpul zilei la trupele din infanterie. D-sa a reușit să facă un fanion care grație unui mecanism, se deschide și ține pânza întinsă, în timpul celui mai puternic vânt, iar după întrebuintare se strânge; tot în mod mecanic, și se introduce într'un toc de mușama. Noul fanion are avantajul că se manipulează cu ușurință și se distinge dela distanță mare, ceea ce nu se putea obține până acum dela celelalte fanioane.

Invenția d-ului administrator căpitan C. Popescu a fost brevetată de către comisiunea brevetelor de invențiuni din ministerul industriei, și va fi utilizată la toate regimentele de infanterie din țară.

Principele Carol al României va intra în armata austro-ungară? Ziarele ungurești anunță din București că, în cercurile militare române se afirmă că principele Carol, fiul principelui moștenitor Ferdinand, va intra, după terminarea manevrelor din anul acesta, în armata austro-ungară spre a-și d-săvârși studiile militare.

A. S. B. principele Ferdinand a serbat Sâmbătă 11 August, a 47-a aniversare a nașterii sale.

Un serviciu religios s'a celebrat cu acest prilej la Mitropolie și la toate catedralele din România.

O consfătuire a episcopilor din România. Corespondentul din Iași al ziarului „Dumnezeu” trimite următoarele știri de o extremă importanță:

Din sorginte demnă de toată încrederea, suntem informați că zilele trecute, o consfătuire secretă, la care au luat parte un mare număr de episcopi, a avut loc într'o mănăstire din Muntenia. Cei prezenți au pus în discuție toate chestiunile ce au frământat biserica, în ultima vreme, și au adoptat hotărârea fermă, de a provoca schimbări de acele cari să facă pe viitor imposibilă repetarea unor fapte, ca cele din trecut — încredințând conducerea supremă a bisericii în mâni de-țoinice.

S'a mai discutat și asupra nedreptății făcute fostului episcop de Roman, precum și asupra jicnirii adusă arhimandritului Scriban, care n'a fost recomandat spre alegere ca arhieru. În ambele aceste chestiuni, s'a ventilat ideea, de a se găsi putința pentru repararea nedreptății.

În principiu s'a mai hotărât a se eprijini ținerea unui congres al preoților, dând astfel pentru întâia oară posibilitate preoților de a-și da în vileag doleanțele.

Persoana dela care țin aceste amănune, mă asigură, că nu va trece mult și se vor vedea consecințele acestei misterioase acțiuni.

Execuțiile capitale ordonate de Juancikai. Fapta lui Juancikai care a ordonat executarea a doi generali chinezi a provocat o mare enervare în Peking. În adunarea națională au avut loc scene foarte violente contra lui Juancikai. Adunarea națională a hotărât, după debateri frunțoase, cu 52 voturi contra 1, să adreseze lui Juancikai întrebarea de ce a ordonat executarea celor doi generali învinovațiți că ar fi pregătit o nouă revoluție fără ca ei să fie mai întâi supuși judecății.

Adunarea cere lui Juancikai ca în 3 zile să dea răspunsul. Dacă acest răspuns nu va fi găsit satisfăcător, adunarea va cere lui Juancikai să dea personal lămuririle cerute.

Dacă nici acest răspuns nu va satisface adunarea națională, atunci ea va vota lui Juancikai un vot de blam.

Cum se asigură suveranii. Suveranii obișnuiesc să se asigure pe sume mari de bani. Lucrul acesta este de altfel și firesc dacă ne gândim, că în viață fiind listele civile îi mângăie cu sume nu mai puțin mari.

După moartea regelui Eduard al Angliei, o societate engleză de asigurare a plătit actualului rege George suma de 18 milioane de franci, deși asigurarea nu fusese angajată decât cu câteva luni înainte.

Țarul este asigurat pentru suma de 19 mil. la o societate engleză. Regele Humberto al Italiei

era asigurat pentru suma de 1 milion de pfund sterlingi. Societatea la care era asigurat a avut pierderi colosale de înregistrat din cauză că regele Humberto nu se asigurase decât puțin timp înaintea de a-și fi dat sfârșitul.

Portul românesc și americanele. Sub înaltul protectorat al reginei Carin și al principesei Maria a României, societatea femeilor române din București de ani de zile începe să se răspândească pentru frumusețea portului românesc în străinătate. Societatea aceasta a pus spre vedere, în Berlin, Londra și Paris, o seamă de costumuri, cari au încântat streinii. În Berlin, multe dame din cea mai înaltă societate nemțească poartă vara cămăși (bluze) făcute din pânză românească, împodobită cu frumoasele noastre cusături românești — lucrări de harnicele noastre române.

Principesa Ghica, care de origine e o engleză din Londra, a îndrăgit strălucitul nostru port românesc în așa măsură, încât a organizat și ea, în Paris, o mare expoziție de costumuri, la care a fost și multe americane din Statele Unite.

„The Pittsburg Leader”, cea mai mare foaie din Pennsylvană, publică în numărul d-1a 7 Iulie un lung articol despre această expoziție, dând și chipul unei pariziene îmbrăcate în portul românesc.

Foaia americană spune că ceica au cercetat expoziția și rămas încântați de frumusețea portului nostru care este „fermecător”.

Americanele din California, Illionis, New-York, Massachusetts, Rhode, Island și Connecticut — spune mai departe ziarul american — au fost uitate de bogăția țesăturilor și cusăturilor românești și nu știau ce să admire mai mult: cămeșile, rochițele, șorturile și maramele de cap lucrate cu o măiestrie de țărance române.

Ziarul din Pittsburg încheie cu prorocirea că societatea înaltă americană în curând va îndrăgi țesăturile și cusăturile de pânză românească.

Căderea unui balon în apă. Din Sevastopol vine știrea, că un balon militar în care se aflau trei ofițeri, a fost luat de vânt, și dus deasupra mării, și în cele din urmă a căzut peste un torțor care îi fusese trimis în ajutor. Un aviator locotenent s'a înecat, deasemenea s'a înecat un matelot care a încercat să-l scape. Ceilalți au scăpat.

Accident de automobil a suveranului Angliei. Regele George al Angliei era să cadă victimă unui groaznic accident de automobil. Pe când venea de la Bolton-Abbey spre Abbey-Ste-ad, automobilul lui se trezi față în față cu automobilul unui anume Thorntonps, într-o curbă în care trebuia ambelor vehicule în același timp era cu neputință. O ciocnire era deci inevitabilă. Șoferul automobilului lui Thorntonps văzând pericolul înclinându-se aruncându-l la o mare distanță pe Thorntonps și cei doi copii ai săi, cari din fericire s'au salvat numai cu spaima. Regele George opri imediat automobilul și își exprimă mulțumirea sa aflând că accidentul nu are urmări grave. Din ordinul regelui, suita sa ajută familiei Thorntonps să și poie din nou automobilul în funcțiune.

O invenție românească. Oficialul de brevete din Washington (Patent-Office) a brevetat, pentru toate statele din America, o invenție românească care va avea viitor mare.

Doi tineri români din Eas-Youngstown, *Clay Clont*, (de naștere din Boholt com. Târnava Mare), și *A. Breșo*, (de naștere din Agârbicium) au inventat o mașină care să înlocuiască ghiata costisitoare și neori, gr-u de căpătat. Mașina aceasta este atât de simplă pe atât de bine chibzuită, răspunde aerul până la 30 grade Fahrenheit, adică sub punctul de înghețare a apei. Mașina aceasta stă în legătură cu un dulăpior, cum sunt dulăpioarele de azi de ghiată, așa încât toate mâncărele, apa și altele se păstrează rece și nu se încheie.

În viitor, când mașinele vor fi puse în vânzare, nu va mai fi trebuință să cumperi în fiecare zi ghiată, ci va ajunge să pui în mișcare mașina și ea să ai frigul dorit. Noua invenție însemnează și numai o mare cruțare de timp, ci totodată și o mare cruțare de bani, căci punerea în lucrare a mașinării nu costă pe lună nici a zecea parte cât costă ghiata.

Mașina se alcătuește acum la Washington și dintr-un model va sosi la Youngstown la 4 septembrie, când iscoditorii ei vor dovedi în public valoarea ei însemnată.

Mașina a fost alcătuită fără orice ajutor străin și nu va costa mult mai mult decât dulăpioarele de ghiată de azi.

Exprimăm tinerilor inventatori felicitările noastre, dorindu-le izbândă deplină spre mândria lor și a noastră a tuturor.

Canza neglijenței militare din Tripolitania. Cetim în „Corriere della Sera”, că neglijența militară din Tripolitania, înainte de război, de care au fost făcuți vinovați tinerii turci, este datorită în bună parte și faptului că așa zisul comitet central din Salonic era alcătuit din francmazoni italieni și jidani turciți. Ministrul de război asculta staturile acestui comitet.

Deci încă odată se afirmă adevărul, că acolo unde se amestecă jidanii, trebuie să apară pe urma lor, pervertitatea și trădarea.

Superioritatea sexului bărbătesc. Sub acest titlu citim în „Le Matin”: „În vechea luptă ce se dă pentru acoperirea celor două sexe unul față de celalalt, fiziologia a fost chemată să se pronunțe. S'au măsurat craniile și creierii, etc. și s'a încheiat: raportul dintre greutatea creierului și greutatea corpului e iarăși favorabil femeii.

„Cunoscuta scriitoare Sophie Nadejda publică într-un ziar londonez noi observațiuni experimentale asupra diferitelor finețe simțurilor: femeia e superioară bărbatului în pipăit, bărbatul e superior în miros. În ce privește gustul femeia e mai sensibilă la dulce, bărbatul mai sensibil la amar. Azul e mai bun la bărbat. La femei, daltonismul e mult mai rar: pe când un bărbat la 25 sau 30 e daltonian, o femeie e atinsă de daltonism numai la 250 sau chiar 1000. Dar femeile sunt mai puțin înzestrate pentru perceperea colorilor. Din 2000 sau 3000 de persoane, una singură poate de obicei să deosebască cele șapte culori ale spectrului și acesta e în genere un bărbat.

„S'a încercat un studiu asemănător cu aptitudinile morale ale sexelor. Psihologul Heymann din Gronigen a adresat unor eminenti colgi un chestionar aplicabil unor anchete cari au dat rezultate prețioase, dar părerea celor două sexe nu prea concordă: calitatea de liniște și egală dispoziție a fost acordată de părerea bărbatilor la 25.8 la sută la bărbați și 20.9 la sută la femei, iar de părerea femeilor la 38.8 la sută la bărbați și la 20.3 la sută la femei.

„Una din experiențele încercate a fost să se cercare la 25 de studenți și la 25 de studente să scrie repede cele mai multe cuvinte posibile într-un timp dat: mijlocia pentru studenți a fost de 1365 de cuvinte, pentru studente de 1128 de cuvinte.”

„Tokio” extirpător de bătăături. Se poate folosi cu succes contra bătăăturilor (la picioare), negilelor și contra scorbășărei pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

x Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

x A încetat! căderea părului : elsia, care întrebuintează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața, de vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

Ultima oră

O scrisoare a monarhului nostru către regele Carol al României.

Vienna, 24 August.

În cercurile diplomatice se vorbește, că ministrul de externe contele **L. Berchtold**, care astăzi a sosit la Sinaja, va preda **M. Sale regelui Carol al României o scrisoare din partea monarhului nostru.** În scrisoarea aceasta se cuprinde răspunsul monarhului nostru la scrisoarea

personală a regelui Carol, pe care primul-ministru român d. **T. Maiorescu** a predat-o în vara aceasta la Schönbrunn monarhului nostru. Între împrejurările actuale ale politicii externe, mai cu seamă când se comentează atât de mult convențiunea secretă dintre România și Austro-Ungaria, acestei scrisori a **M. Sale** monarhului nostru i se atribuie o deosebită importanță.

Tratatul de pace din Elveția.

Lausanne, 24 August.

În Teritet, pe țărmul ostic al lacului Genf, în apropierea Montreux-ului, decurg deja tratativele de pace între reprezentanții Italiei și Turciei. Tratatul din partea Turciei sunt conduse de către pașa **Nail**, dar nu ca persoană oficială, deoarece sosirea plenipotențiatului oficial aci se așteaptă numai în săptămâna viitoare. Italia este reprezentată prin **Fusinato**, directorul băncii „Banca di Roma” și cunoscutul financiar italian **Volpi**. Tratatul pregătit vor decurge până la sosirea plenipotențiatului moștenitorului turc, a senatorului **Azarian**.

CRONICA SOCIALA

Dela reprezentațiunea teatrală din Șimleu a trupei A. P. Bănuț.

Reprezentațiunea teatrală dată în 11 August a. c. de trupa d-lui Bănuț în sala plină a avut un succes desăvârșit.

Atât piesele, cât și predarea lor au multumit pe toți.

Munca culturală săvârșită de artiștii noștri nu se poate pretui. — Încheierea unei trupe teatrale ambulante, fie și în forma de acum, numai a turneurilor de vară, nu mai putea suferi întâziere. Li suntem recunoscători „Societății pentru fond de teatru român” pentru realizarea ei.

Alegerea persoanelor a fost fericită. Crescute în mediu curat românesc, absolvenți sau elevi al conservatorului din București. Acțiunea lor de înalt interes cultural poate fi de mare folos pentru noi cei din ținuturi expuse și influențate de cultură străină.

— „Ce frumoasă e limba românească de pe scenă exclama un tânăr crescut în mediu străin. O dacă am vorbi și noi (Sălăgienii) așa!”

— Vom vorbi cu vremea, trebuie numai să luăm cât de multe lecții de limba română, asemenea celei ce ni s'o oferit în seara de 11 August. — îi zise:

Jocul artistic, precis, dicțiunea dulce mlațcioasă, împreună cu o neîntrecută gingășie care fac din d-ra **Dina** o artistă de mare viitor: învata remarcabilă a d-rei **Aurelia Popa Radu**, verva neîntrecută a d-lui **Calnuțchi** prea cunoscută publicului, ajutate și destinele însușiri ale d-lui **Bănuț**, au impresionat foarte mult publicul din sala care a răsplătit cu salve repetate de aplauze. Astfel că la despărțire am simțit cu toții regretul că nu am avut mai multe reprezentații de felul acesta.

Față cu acest succes rugăm pe cei în drept să dispue ca viitor să vie cu o serie de cel puțin 3—4 reprezentații.

Ar avea la fiecare reprezentațiune sală plină. Sălăgienii au dat dovadă, că știu să aprecieze arta națională și pe artiștii săi. Actorii câți ar fi și cât ar sta ar fi primiți și găzduiți de Șimleuanii cu aceeași dragoste ca până acuma. Tot așa cred, că ar fi primiți și în alte părți, căci doar nu vom fi noi Sălăgienii cei mai primitori și cei mai înțelegători de artă.

„Societatea pentru fond de teatru român” fără teamă ar putea să-și dea un avânt mai mare.

Mulțămită publică!

La concertul — împreună cu producțiune teatrală „Vlăduțul mamei”, — ce s'a aranjat în Beliu (com. Bihor) în 11 August st. n. a. c. pentru înființarea unei biblioteci școlare gr. or. române în localitate, au binevoit a supra-solvi următorii generoși d-ni:

Alexandru Hanak notar (Beliu) 6 cor. 80 fil., Crăciun Chera (Tămând) 10 cor., Kóhn Lipót (Beliu) 1 cor., Stefan Körner subnotar (Beliu) 60 fil., Mihaiu Ianko primar (Beliu) 1 coroană, Moise Jurca (Kislak) 20 fileri, Alexandru Pap (Beliu) 20 fileri, Iuliu Grunner (Olcsa) 40 fil., d-soara Mărioara V. Burza (Arad) 2 cor., d-na Florica Moga (Sarkad-Christur) 40 fil., și d-na Florica Stan (Beliu) 40 fileri.

Primească generoșii d-ni și pe această cale mulțămitele noastre cele mai călduroase pentru sprijinul ce ni-l'au dat. S'au încasat total 169 cor. 80 fileri. Cheltuielile au fost 152 cor. 30 fileri. Veniț este 17 cor. 50 fileri.

Beliu la 4/17 August 1912.

Georgiu Molnariu.
președinte.

ECONOMIE.**Un curent nou în viața noastră economică.**

O intensivă mișcare economică să resimte în zilele noastre pe toată linia. Mai cu seamă presa noastră dedicată cu toată puterea cuvântului ei străbătător, aduce cele mai însemnate servicii acestei mișcări bine cuvântate, ce se pare că intensitatea ei voiește a suplini piederile mari materiale, cari încă ne împiedecă în propășirea noastră de ordin ideal. Da! pășirea noastră e încă tot nesigură, edificiul nostru național e încă tot lipsit de fundamentul de granit, când vedem cât de neapărată e slaba noastră cetate.

Un semn de invingere al letargiei de până acum câțiva ani pe terenul comercial, îl vedem cu deosebire dela primul congres al comercianților români din a tr. în Blaj. Iar de atunci munca destinată mișcării cooperative, în urma impulsului dat de marele mecenat Stroescu, cu ajutorul măreței noastre instituțiuni culturale „Astra”; au pus în mișcare întreg spiritul comercial care își reclamă validitatea pe terenul acesta neglijat. Dacă presa noastră a întreprins o mișcare care ne va aduce desigur cu mult mai bune roade decât alte multe mișcări streine de trebuințele reale ale poporului nostru; să dăm deci teren tot mai mult chemând la această luptă pe toți cei vrednici să umple șirele atât de rare ale noastre. Spue-și fiecare cuvântul arate-și fiecare pornirile bune,, căci în cele comerciale suntem azi în foarte mare asemănare cu pustiul în care se afla literatura română pe vremea când Eliade Rădulescu exclama în ultraidealismul său „scrieți băieți ori cum numai scrieți!”.

Pentru a fixa și un punct de orientare în situația în care ne aflăm este necesar a face o tratare mai concretă a chestiunii ce trebuie să nepreocupe din punctul cel mai real de vedere, acum când prețul produselor agrare e exorbitant, și scumpirea traiului numai află margini, comercializarea în folosul național în proporția acestei scumpiri ar avea desigur rezultate încurajatoare.

Dacă și deacum vom rămânea în rezerva noastră inutilă și nu vom acapara pozițiile centrale cu o gravitare mai estinsă, formând magazine centrale pe baze colective, societare respective cooperative, aranjate deocamdată pentru valoarea produselor agricole — începând mai întâiu cu cele mai frecvente și mai puțin expuse rizicului — și aplicând ca personal pentru executarea tehnică, chiar și străinii vrednici de încredere; atunci cu greu mai putem spera desrobirea noastră econo-

mică în genere, dar în special a ținuturilor de tot expuse ca cele vestice și nord-vestice ale părților ardelenne și cele învecinate cu acestea de pe teritoriul țării ungurești.

Inteligența noastră sporită relativ destul la orașe și orășele, trăiește — spre durerea tuturor — în relațiile sociale cele mai încordate stăgnând astfel de multeori și cele mai primitive elemente ale dezvoltării noastre naționale, deși se dau atâtea strigăte desperate de alarmă din partea conducătorilor mult devotate a puținelor noastre așezăminte cu chemarea ce de cele mai multe ori n'avem vreme s'o înțelegem. Și pentru ce aceste stări la orașe? La tot cazul, în afară de lipsa educațiunii supraveghiată de ingerul păzitor al culturii sufletești, este și presiunea continuă a împrejurărilor grele de trai orășenesc, pe care o mică instituție de bancă sau chiar două, nu poate ocroti conform cerinței aspirațiile la toți pretendenții. Sărăcia paște din moși și strămoși; familiile, societatea și neamul ne cere jertfe fără cruțare. Cum să nu degenereze idealismul de pe băncile școlii al tânărului nostru crescut cu aspirații moderne, în câte și mai câte patini la vremea bărbății sale, când vede că scopurile cinstite ale vieții sale pe cărarea naționalistă fac greș, când stăruințele și studiile sale n'au nici pe departe doritul rezultat al afirmării de sine.

Astfel stăm noi deocamdată cu ocuparea orașelor încă nepregătiți îndestul iar satele noastre cu puterea lor decentralizată încă neorganizate, comercialicește.

Pe lângă băncile noastre și concursul bărbăților din fruntea lor se poate cu ușurință face organizările cu bună chibzuială a centrelor întrupându-se cooperative centrale mai mari, cari după muncă rodnică de câțiva ani își va crea însăși încetul cu încetul bazele sale de existență eternă organizând sub auspiciile ei directe rețeaua cooperativelor mici în toate satele românești din raionul ei natural.

Oamenii pregătiți cu ajutorul cooperativelelor centrale vor ști rostul acestora din toate punctele de vedere al tuturor împrejurărilor locale. Acești indivizi înzestrați cu toate cunoștințele chestiunii, nu așa ușor de deslegat, cum apare acum, când o judecăm mai superficial fără a fi putut pătrunde în secretele funcționării sale organice; vor ști deschide calea de noi neamblată.

Iată dar metoda reală de a monopoliza valorarea prin noi înșine asupra producțiunii noastre agrare cu ajutorul sistemului nostru cooperativ care atât în interesul educațiunii poporului nostru, al favorizării cu succes al productivității scumpei noastre moșii, cât și în interesul ocupării și mai raționale a centrelor comerciale, neapărat de lipsă.

Repet că cei chemați să-și spue cuvântul au acum ocaziunea, căci vremile de azi nu mai dau răgaz gândirii și răzgândirii. **C. Căciulă.**

PAGINI RASLETE.**De dorul tău...**

De C. Spiridonescu.

Pe stradă se vindeau flori: toporași cari port pe petale ceva din violetul unui amurg trist de iarnă, ceva din învinetirea unor buze arse de durere ori din arcuitele cearcăne ce-și scriu dunga în jurul ochilor triști de fecioare... Le-am ales câte una, cu drag, stând de vorbă cu ele... Le-am mângâiat petalele, le-am sorbit miresmele și am pornit spre casă. Un vânt de primăvară, pornit de pe meleagurile încerate de lumină și cântece, șovăia printre straturi pustii, unde va ingenunchia în curind o fecioară de-asupra florilor, ca în fața unei icoane sfinte... Tresăriam ca de un fior necunoscut la adierele vântului cald...

Toporașii mei risipeau mai mult parfum, împărțindu-l fiecărei adiere, de care eram gelos. Pe sus, un șir de cocoare plângeau povestea pribegiei lor într'un croncânit tânguitor, pe când eu stringeam tot mai mult florile dragi, pe cari le duceam, ca să-mi parfumeze odaia stingheră...

Un pribeg răsări din colțul unei străzi, privi cum se înșirau cocoarele, cum câteva au rămas

în urmă ca niște puncte picurate la sfârșitul unui vers, când simți că cuvintele nu încap întreaga durere.

Intr'o curte, un copil cu plete blonde, uită de mîngea ce-o arunca și o prindea singur și cum zări buchetul meu de flori, începu să le spună pe nume, să cheme pe visătoarea fecioară ce cosea sau descosea în cerdacul umbrit. Am desprins câțiva toporași, i-am întins peste gard micului copil, aruncând, ca într'o fulgerare și o privire frumoasei ce cosea în cerdac. Copilul cu plete blonde mă privi o clipă uimit, așa cum rămân îngerii când ascultă corurile din ceruri...

Ca într'un sbor vagabond s'au răslețit fragedele flori, au trecut poate prin mâinile acelei necunoscute ce-o vedeam atât de pală în cadrul cerdacului umbrit, au înfiorat poate visurile ei, iar mie mi-a rămas numai parfumul mort a unei poeme ce simțiam că voi scrie pribegilor flori, pentru cari soarta a fost așa de vitregă sau poate mai bună.

De departe, am zărit în pragul porțiței pe fata gazdei, care părea că așteaptă anume să-mi vămuiască florile. Când m'am apropiat, a fugit.

Am deschis larg ușa odăii mele, ca să inunde valul de parfum, ce-l aduceam cu gingașele flori, le-am rînduit prin pahare, le-am stropit cu apă, ca să pară rourate.

Le-am risipit prin cărți, pe sobă, pe masa de scris, ca să gonească mirosul pereților pustii și reci unde atâtea visuri se nasc sub lumina fantastică a focului din sobă, ca să se stingă odată cu ilacăra acoperită de cenușă... Părea că și florile acelea ciudate de pe pereții zugrăviți, ce m'au amăgit în atâtea nopți cu lună, s'au înfiorat sub năvala parfumului adus de toporași, au început să tremure, închipuind adevărate buchete de violele...

Printre cărți și manuscrise uitate se refugiau, amestecându-și mirosul lor cu acel al cărților, ce are ceva din parfumul visurilor moarte și neimplinite, ceva din praful ce se cerne peste o iubire sfărîmată.

Oglinda magică din perete, singura și rece podoabă a încăperii mele, reflecta par'că o grădină de flori. O insulă de flori se vedea în apa ei străvezie, aduse acolo de un val nevăzut.

Oglinda îmi lărgea odaia, o dubla, mîni prietenoase puneau flori în una și alta și pentru o clipă aveam iluzia a trăi un vis în mijlocul unei grădini, a gândi la poeme în cari să cânt frumusețea eternă a florilor, cari nu-și schimbă niciodată mireasma, n'au crecat să-și desfacă altfel petalele.

Pe masa de scris am risipit mai multe, fiindcă petalele lor violete seamănă chinuitorilor semne, cari închid durerea atâtor visători... În linii curbe, sinuoase își vestesc înflorirea. M, N, T, O, și atâtea semne se string unu lângă altul, iar fiecare buchet pare o măiastră strofă, trimisă în lume de neîntrecutul maestru, ca să înfloare cu parfumul lor visurile atâtor pribegi.

Au strălucit o zi... Nu știu la ce gândeau plâpânzii toporași, ascunși sub perdele de frunze, ca și atunci când se ascund în țărîmă, se învelesc cu lînțoiul verde al frunzei, așteptând ca raza de soare să le sărute poleiul auriu.

Gândeam poate la rădăcina rămasă în țărîmă, la firicelul de iarbă cu care se drăgosteau, la raza de soare, ce le pregătea strai de sărbătoare, ori poate la mângăierea mânilor tale, iubito, singură care le lipsea.

De sigur, că de dorul tău și a mânilor tale, s'au stins, petală cu petală, așa cum le-am găsit astăzi prin pahare...

Bibliografie

„Chemarea” (rev. culturală și pol. naționalistă) Anul I. Nr. 4 cu articole iscălite de d-nii: Eur. Revent, I. Cosma, Virgil Tempeanu, C. Ionescu, etc. (Redacția: Bacău, strada Justiției.)

I. Ursu. Un manifest românesc tipărit cu litere latine al împăratului Leopold I din anul 1701 (Extras din analele Acad. Rom. Tom. XXXIV, Mem. sect. ist.) cu un facsimile. Preț 30 bani.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

Se vinde o crâșmă

la Fönlak. Doritorii de a o cumpăra se adreseze lui **Lazar Martin** crâșmar, Fönlak. (Ma 194—2)

Invățâcel tipograf.

se primește pe lângă întreținere **Justin Ardelean**, compactor. Arad str. Weitzer nr. 13. (A 293—2)

CREMĂ PENTRU FATĂ

pufo, parfumuri, apă de Colonia, perfi pentru dinți, păr și halne, pleptene, șape pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment — se pot căpăta îndrogheria (To 204—10)

Török Andor és Társa

Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

De închiriat

se află două camere frumos mobilate pentru 1—2 persoane în str. Szent Péter nr. 9. (Vis à-vis de seminariul român.) [Ro 292]

Aviz!

Am onoare a face cunoscut onoratiului public, că mi-am deschis cancelaria advocațională nouă în Becicherecul-mare strada Váraljai nr. 7.

Cu stimă:

Ka 322—3 **Dr. Artur Kassovlec**, adv.

Aviz!

Am onoare a face cunoscut on. public. că mi-am mutat cancelaria advocațională în CACOVA în casa și lângă localul băncii „Plugarul“.

Cu stimă:

(Bi 35—3) **Dr. Nicolae Biraescu**.

PUBLICARE.

La primăria comunei Rășinar (Resinar, Szeben m.) află aplicare

un tânăr

vărat în agendele notariale. Condițiuni favorabile; cei cu diplomă vor fi preferiți. (Pi 316—3)

Apotecă

în comună curat românească cu medic în loc și doi medici în raion, fabrică și mai multe ofiții, piață de săptămână și târguri de țară, cu raion foarte mare e de vândut. Adresa la administrația „Românului“. Ca 312—6

Institut pentru aranjarea școalelor populare

cu instrumente și aparate în înțelesul legii artic. XXVII din 1907. Proprietar: **Iuliu Crăciun**, farmacist Budapesta, VIII. József körút 20.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. învățători și comisiuni școlare că în scurt timp va apare lista instrumentelor și aparatelor susnumite în limba română. Rog a aștepta cu comanda și a mă sprijini prin aceea că comanda mi-le trimiteți mie. Ca 313—4.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (307—100)

De vânzare

extravilanul din strada Poștei nr. 2 din Sebeșul-săseș pe care se află două clădiri masive, o grădină de zarzavate și o curte plantată cu pomi roditori, lângă grajd, șopron închis pentru fân și pentru trăsuri, spălătorie, șopron pentru lemne, curte pentru galițe, pivniță, apă bună — cu un preț ieftin. Ambele clădiri (case de locuit) au toate aceste independent una de alta. Amănunte se pot afla la însuș proprietarul. (301—6)

Caut o fată modestă

și inteligentă ca **bonă** pe lângă fetița mea de 14 ani. Dânsa trebuie să știe și nemțește. A se adresa:

Dr. Emil Babeș, adv.

(Ba 310—2) Budapest, I. Kemezes u. 4.

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nestor Oprean,

(O 300—6). Nagyszombatiklós.

O fabrică din București caută un funcționar.

Se cere: român, creștin, etate 20—25 ani, neînsurat, cunoștință perfectă a limbilor română și germană în scris și vorbit, cunoștințe comerciale generale.

Oferte detaliate a se adresa sub „Drept la pensie“ administrației acestui ziar. Fa 314—3

Un număr foarte mare

de acții dela banca „AJUTORUL“ din Șeica-mare sunt de vânzare. Informații se dan la administrația foii „Foaia Poporului“ în Sibiu. (Fo 308—3)

Mai mulți**strungari și ghilauari de fer**

găsesc ocupațiune permanentă la **Frații Schiel**, fabrică de mașini Brașov. (Si 263—6)

Un mare și cunoscut

institut de asigurare caută pentru birourile sale din Budapesta ofițianți, cari afară de limba maghiară mai vorbesc și scriu perfect (literar) românește. Acei cari au mai funcționat pe această carieră, sunt preferiți. Ofertele cu indicarea vrăstei, calificației, ocupația de până acum și pretensiunile de plată, precum și cu arătarea referințelor să se trimeată sub „Nouă carieră“ („Uj pályá“) la adresa: **Eckstein Bernát** hirdetője, **Budapest**, VII. Erzsébetkörút 37.

Cu 40 coroane leafă

pe săptămână află aplicare la o reuniune de ajutorare, bărbați și femei apți și buni vorbitori.

Ofertele să se trimită:

Temesvár, főposta 67 sz. fiók.

(De 287—5)

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului și a Datoriei Publice.

Datoria Publică.

Nr. 70598

24 Iulie 1912

PUBLICAȚIUNE

A 19-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 5%, amortibilă din a. 1903, împrumutul de Lei 185.000.000 se va efectua în ziua de 19 August 1 Sept.) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial“ Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 1.162.000 în proporția următoare:

40 titluri de câte Lei	5.000	Lei	200.000
135	2.500	337.500	
361	1.000	361.000	
527	500	263.500	

1063 titluri p. o valoare nominală de L. 1,162.000

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Contabilității Gen. a Statului și a Datoriei Publice.

D. Petrovici.

O absolventă

a școalei comerciale superioare române din Brașov caută un post la vre-o bancă românească. Primește condițiune și în România. Scrisorile să se adreseze Administrației noastre.

(U 273—5)

Musikabiturientin

ertheilt Unterricht in Klavier und Musiktheorie in pädagogisch modernen Style, mit schönsten Spielerfolg laut Lehrplan der Wiener Musikakademie.

Talentirten Zöglingen Honorarer mäsigung. Einschreibungen Vormittag BATHYANYI gasse 17. (A 294—10)

Covoare**veritabile din Persia.**

Un mare magazin din Constantinopol a trimis spre vedere o colecție mai mare de covoare veritabile din Persia. Covoarele se pot vedea în prăvălia mea vre-o 15—20 zile, fără obligament de a cumpăra.

Bruckner Lipót

vanzător de mobile (Palatul Neuman).

(S 276—4).

Dacă îți asudă p'cioarele întrebuințează renumita (E 170—20)

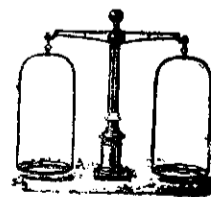
„Cremă de piu a lui ERÉNYI“

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fil.

Se poate cumpăra în toate drogheriile, prăvăliile de galduterii și ghete și în toate bărbierile, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI

ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

În lucrătorea electrotehnica și mecanica și institutul concesionat de autorități de instalații electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chemice-fizice, monometre și executarea crevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciști, drogerii și aurari. Instalări de luminație și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78—30)

Gustați
Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.
Ba 116-280

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS
str. Frözel nr. 53 (casa proprie),
fabricant de trăsuri și au-
tocaroserie
furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite. Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.
(Ko 98-30)

[Se 71-]

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu
Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,
pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și **ERNŐ VIDOR** de Márfa.

(Ku 14-30)

Mme **B. GOLDSTEIN**
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice artelii în brânza aceasta. — Rog să cereți prețulent ilustrat.

(Co 262-5)

AVIZI

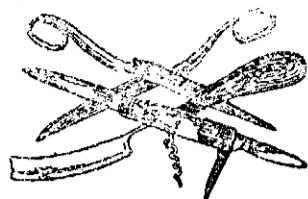
[Rn 226]

Am onoare a aviza onoratul public, că a sosit în mare transport apa minerală de **malnaș** cea mai plăcută apă pentru vin.
Cu stimă
Rubinstein Mór, Arad.

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasă primă ca: cuțite de bușunar, briciuri de ras, foarfeci de oțel, instrumente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădina, bantage; legături la curarea morburilor se efectuează prin oameni experți. Ciorapi de gumi, specialist pentru mâini artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.

Recomand numai fabricate de clasă primă ca: cuțite de bușunar, briciuri de ras, foarfeci de oțel, instrumente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădina, bantage; legături la curarea morburilor se efectuează prin oameni experți. Ciorapi de gumi, specialist pentru mâini artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.

În atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că în brânza arhitectonică execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

(Co 105-50)

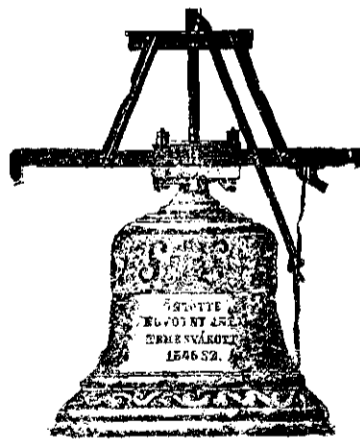

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alul

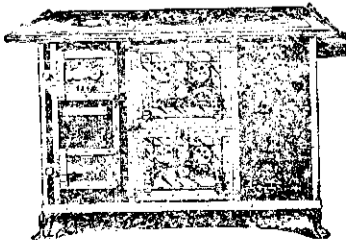
ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, spre făcerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kilog. este egal în ton cu un clopot de 461 kilog. am patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curenți ilustrate trimis gratuit.

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și impletirea sîrmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase etc. Fabrică totfelul de garduri din sîrmă (drot), din aramă galbină, din fier lustrat cu caștoreiu sau argint viu, țesături de rabil, rosteie de ciurnit, coseri pentru petriș și trestie impletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparherturi) dela esecutarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimis gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

Ko 26-30

Dacă a-ți încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

spirit de ghiatață

care face să înceteze imediat ori-ce durere de cap, de dinți provenite din răceală, ca de exemplu: junghiuri în coaste și în spate se folosește cu rezultat bun. Iar în contra guturaiului singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fileri, o sticlă mare 1 cor. 20 fileri, 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se expediază. Se găsește și se poate comanda dela

Szémann Agoston,
farmacist.

Hatvan, Fő-tér 126. sz.

Se expediază zilnic în toate părțile.

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

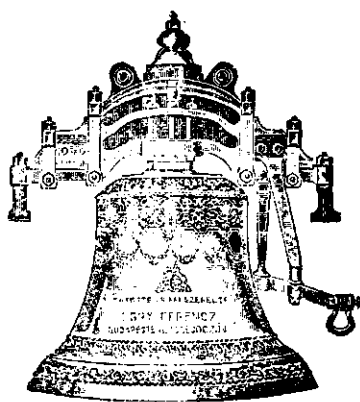
Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kiszegjócön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

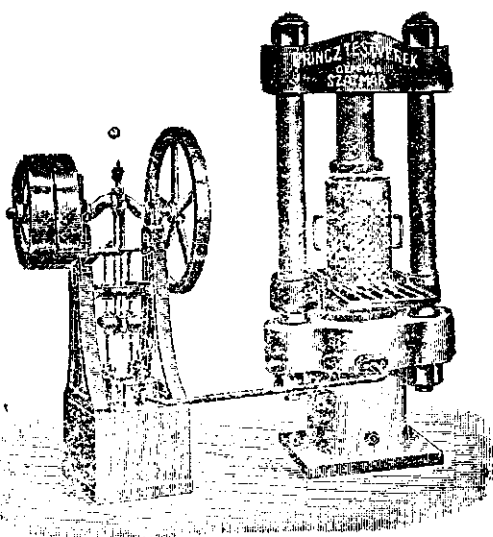
TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopote după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

Distins: Paris cu 3 medalii, Marseilles 1 medalie, Moscova 2 med. Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4 med. Keszthely 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit. melis, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas- és fémipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru merita, una dela mitropolitul din Sofia.

E 117—30

Atelierul de mașini și pentru clădit mori

PRINCZ TESTVÉREK

din SZATMÁR.

- Pregătesc petrine și orice mașini
- pentru stors olei, mănate cu apă
- mașini de desghioat, sfărnat
- și prese, pe lângă asta cele mai
- exacte transmisiuni cu
- — tractație circumpetală. —
- ■ Instalăm mori pe tain,
- ori cu cilindre. ■ ■ ■ ■ ■

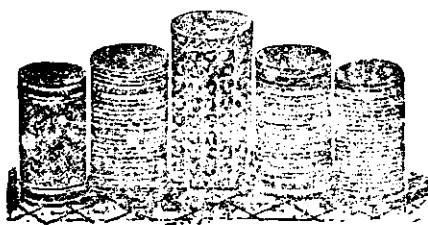
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

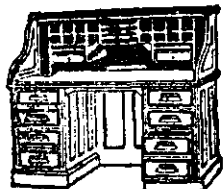
(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

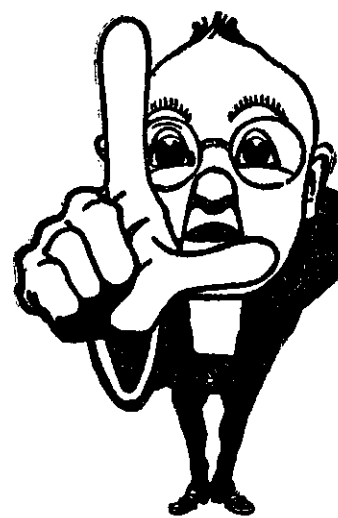

(Ma 129—104)

Dacă comandați ceva

ori ce-ți prospecte dela cei ce inserează în ziarul nostru, vă rugăm

să vă provocați la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da o atenție deosebită, veți fi serviți bine, deoarece firmele respective mai au nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei firme, imediat vom înceta a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL“.

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze cusute cu mâna** în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume reunite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comanda din provincie este destul a se trimite o gheață folosită. — Serviciu :: prompt ::

Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

(Be 133—30)

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat și pavazarea odăilor de scaldă, repararea cuptoarelor vechi, precum și tot felul de lucrări în bransa aceasta, pe lângă garanță și cu prețuri ieftine.

— Fabrica: piața Ötvös József. —

Prețurile de reclam ale noiei prăvălii de lucruri de mână!

KELLNER ZOLTAN

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgon).

1 perină brodată și montată dela	— — — — —	Cor.	5.—
1 fugar sau millieu brodat dela	— — — — —	„	5.—
1 garnitură perdele brodate, 2 aripi, 1 draperie	— — — — —	„	17.—
1 mășai brodat dela	— — — — —	„	15.—
1 m. congré brodat pentru dulap dela	— — — — —	„	2.—
1 buc. muștră de congré, fugar sau millieu dela	— — — — —	„	3.—
1 buc. perlină-congré, muștră dela	— — — — —	„	3.—
1 păreche ghete de casă dela	— — — — —	„	1.50
1 vestă p. bărbați, începută, dela	— — — — —	„	6.—

MARE ASORTIMENT DE ACOPERITOARE DESEMNAȚE ȘI ÎNCEPUȚE PENTRU PIANE ȘI CIMBALE:

1 b. fugar-ajour sau millieu desemnat dela	— — — — —	Cor.	1.—
1 b. perină-artistică engleză desemnat dela	— — — — —	„	2.40
1 garnit. acoperitoare de masă cu 6 servete cu tivit. ajour	— — — — —	„	6.—
1 b. fugar-Madeira sau Richellen ori millieu dela	— — — — —	„	2.—
Materii de congré pentru perdele, dela	— — — — —	„	1.20
Materii înguste pt. bucătărie, desemn, 1 m.	— — — — —	„	16.—
Scutitoare de părete, desemn, dela	— — — — —	„	60.—
Scutitoare de părete, brodate, dela	— — — — —	„	1.20
Mat-înguste p. bucătărie, brodate, dela	— — — — —	„	70.—

MUȘTERILOR MEI LE IMPRUMUT MODELE ÎN MOD GRATUIT.

Mare magazin de vitraje, store, bonfem și aripi de perdele. — Asortiment bogat.

TELEFON PENTRU DRAȘ ȘI COMITAT: 649.

Saci pentru cereale. Pânze impermeabile. Saci de cânepă. Funării pentru economii, fabricație proprie.

Ață pentru tutun:

FUNII DE CÂNEPĂ PENTRU INTINSUL RUFELOR.
TOTFELUL DE AȚE.
AȚĂ COLORATĂ PENTRU MĂTURI.
VEDRE DIN PÂNZĂ GROASĂ.

REȚELE PENTRU PESCARI.
REȚELE DE MÂNĂ PENTRU PIAȚĂ.
RECVIZITE PENTRU GIMNASTICĂ.
REȚELE PENTRU TENNIS.
VEDRE TRANSPORTABILE.

Acvizite pentru tapețieri.

IMPLETITURI DE PĂR DE CAL.
MATRAȚE.
PÂNZE BRUTE.
CORZI PENTRU ROLETE.

MATERII PENTRU VELINȚE.
PÂNZE DE JUTA.
SALTELE ȘI PÂNZE PENTRU SALTELE, în orice calitate.

Vinde cu prețuri ieftine magazinul Industrial din Ardeal și Bacșica a firmei

Reich B. Károly Fia és Társa

Arad, bulev. Andrásy nr. 6 (Casa Verbos).